

เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่ เชิงเทคโนโลยีวัตกรรม

Modern Economics
in the Era of Innovative Technology

รองศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ จันตะนี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภัทรพร จันตะนี

สำนักพิมพ์วิชาการและนวัตกรรม มูลนิธิแสงสรีวิชาการ
พุทธศักราช 2569

คำนำ

การจัดทำหนังสือเรื่อง “เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่เชิงเทคโนโลยีวัตกรรมการ” โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ
บูรณาการหลักเศรษฐศาสตร์และปรับเข้ากับนวัตกรรมทางสังคม ซึ่งมีสาระสำคัญคือ เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่
เป็นการบูรณาการองค์ความรู้ทางเศรษฐกิจเข้ากับเทคโนโลยีดิจิทัล นวัตกรรม และความเข้าใจในพฤติกรรม
มนุษย์ เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตใหม่ของสังคมปัจจุบัน โดยเน้นการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรเรียนรู้ สร้าง
นวัตกรรมที่ตอบโจทย์ทั้งเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม รวมถึงผลักดันเศรษฐกิจดิจิทัลให้เป็นพลังสำคัญในการ
ขับเคลื่อนประเทศสู่อนาคตอย่างมั่นคง เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่นี้ยังให้ความสำคัญกับความยั่งยืน ความเท่า
เทียม และคุณภาพชีวิต โดยเน้นการวัด “ความสุข” ของประชาชนแทนการยึดติดกับตัวเลขรายได้เพียงอย่าง
เดียว พร้อมส่งเสริมบทบาทของเศรษฐกิจชุมชนให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ยัง
สะท้อนถึงบทบาทของเศรษฐศาสตร์ในการกำหนดนโยบายเพื่อประโยชน์ของคนส่วนใหญ่ และการสร้างความ
มั่นคงทางเศรษฐกิจในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ตลอดจนการเสริมสร้างความรู้ทางเศรษฐศาสตร์แก่
พลเมืองยุคใหม่ เพื่อให้สามารถเข้าใจ วิเคราะห์ และมีส่วนร่วมในการพัฒนาเศรษฐกิจไทยอย่างมี
ประสิทธิภาพและยั่งยืน

ในการนี้ขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เชี่ยวชาญในสาขาทางพุทธศาสนาและสาขาทาง
เศรษฐศาสตร์ ที่กรุณาได้สละเวลาเพื่อตรวจประเมินคุณภาพหนังสือเล่มนี้ด้วยกัลยาณมิตร อาจจะมีเนื้อหา
หรือข้อมูลที่ไม่ทันกับเหตุการณ์หรือเทคโนโลยีในยุคดิจิทัลที่เปลี่ยนแปลงไป หากท่านผู้อ่านจะกรุณาแนะนำ
มายังผู้เขียนหนังสือนี้ ซึ่งจะขอน้อมรับเพื่อปรับปรุงแก้ไขในโอกาสต่อไป

(รองศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ จันทะนี)

ผอ.สำนักปัญญาประดิษฐ์เชิงนวัตกรรม

มูลนิธิส่งเสริมวิชาการ พ.ศ.2569

สารบัญ

หน้า

บทที่ 1 ความรู้เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่ในเทคโนโลยีดิจิทัล

1.1 การออกแบบนโยบายเศรษฐกิจที่เข้าใจพฤติกรรมมนุษย์.....	1
1.2 การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในทุกภาคส่วน.....	6
1.3 การใช้เศรษฐศาสตร์สีเขียวขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน.....	11
1.4 การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม.....	16
1.5 การสร้างระบบเศรษฐกิจที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตมากกว่าผลกำไร.....	21
1.6 สรุปองค์ความรู้.....	26

บทที่ 2 การพัฒนาองค์กรเรียนรู้วัฒนธรรม

2.1 การส่งเสริมวัฒนธรรมที่เปิดกว้าง (Promoting an Open Culture).....	28
2.2 การมีส่วนร่วมของพนักงานทุกระดับ (Employee Engagement).....	32
2.3 การสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (Supporting Continuous).....	36
2.4 การร่วมมือและการทำงานเป็นทีม (Collaboration and Teamwork).....	41
2.5 การใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมสนับสนุน (Leveraging Technology Support).....	45
2.6 สรุปองค์ความรู้.....	49

บทที่ 3 เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่กับความเปลี่ยนแปลงวิถีใหม่

3.1 เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่กับจริยธรรมและคุณภาพชีวิตของประชาชน.....	49
3.2 การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน.....	54
3.3 การออกแบบนโยบายเศรษฐกิจเพื่อความเป็นธรรมและลดความเหลื่อมล้ำ.....	58
3.4 การส่งเสริมนวัตกรรมเพื่อประโยชน์สาธารณะ.....	63
3.5 การจัดการทรัพยากรอย่างรู้คุณค่าด้วยแนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียน.....	68
3.6 สรุปองค์ความรู้.....	73

บทที่ 4 พฤติกรรมมนุษย์กับเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม

4.1 เข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคไทยด้วยใจ มากกว่าเหตุผล.....	75
4.2 ใช้แรงจูงใจเล็ก ๆ เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างยั่งยืน.....	80

4.3 พฤติกรรมเศรษฐกิจของคนไทยกับอิทธิพลของวัฒนธรรมและประเพณี.....	84
4.4 การสร้างความผูกพันระหว่างธุรกิจไทยกับลูกค้าผ่านอารมณ์และความรู้สึก.....	89
4.5 การใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์พฤติกรรมเพื่อสร้างเศรษฐกิจที่ใส่ใจมนุษย์.....	94
4.6 สรุปองค์ความรู้.....	98

บทที่ 5 เศรษฐศาสตร์สีเขียวทางรอดของประเทศไทย

5.1 การพัฒนาเศรษฐกิจที่สมดุลกับธรรมชาติ: สู้สังคมไทยที่มีเมตตาและรู้จักพอ.....	101
5.2 เทคโนโลยีสีเขียวกับการพัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืน.....	106
5.3 ส่งเสริมผลิตภัณฑ์สีเขียว: สะท้อนค่านิยมไทยด้านความรับผิดชอบต่อสังคม.....	110
5.4 พลังของชุมชนท้องถิ่นกับการจัดการสิ่งแวดล้อมแบบยั่งยืน.....	115
5.5 ภาครัฐกับบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายเศรษฐกิจสีเขียว.....	119
5.6 สรุปองค์ความรู้.....	124

บทที่ 6 เศรษฐกิจดิจิทัลกับการพัฒนาไทยสู่อนาคต

6.1 การพัฒนาเศรษฐกิจบนฐานความรู้และเทคโนโลยีควบคู่กับความเสมอภาค.....	126
6.2 ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมตามค่านิยมของการใฝ่เรียนรู้.....	131
6.3 การบริหารจัดการโปร่งใส ด้วยข้อมูลดิจิทัลเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ.....	136
6.4 การลดความเหลื่อมล้ำด้วยการเข้าถึงดิจิทัลอย่างเท่าเทียม.....	141
6.5 การสร้างเศรษฐกิจที่ยืดหยุ่นและยั่งยืนบนฐานความร่วมมือของทุกภาคส่วน.....	145
6.6 สรุปองค์ความรู้.....	150

บทที่ 7 เศรษฐศาสตร์แห่งความยั่งยืนมากกว่าการเติบโตทางตัวเลข

7.1 เปลี่ยนมุมมองเศรษฐกิจจากการวัดตัวเลขสู่คุณภาพชีวิตของประชาชน.....	152
7.2 สร้างความยั่งยืนด้วยนวัตกรรมที่เชื่อมโยงกับภูมิปัญญาและเทคโนโลยีท้องถิ่น.....	157
7.3 สร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน ที่ลดของเสียและเพิ่มคุณค่าตลอดห่วงโซ่.....	162
7.4 ส่งเสริมความโปร่งใสและความเท่าเทียมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสังคม.....	167
7.5 ปลูกฝังวัฒนธรรมแห่งความยั่งยืนในเยาวชนและประชาชนทั่วไป.....	171
7.6 สรุปองค์ความรู้.....	176

บทที่ 8 ความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจในบริบทไทย

8.1 เปิดโอกาสให้การศึกษาเข้าถึงได้อย่างเท่าเทียมด้วย EdTech.....	178
8.2 ยกระดับบริการสุขภาพด้วย HealthTech เพื่อความเสมอภาคในสังคม.....	183
8.3 สนับสนุนวิสาหกิจชุมชนด้วยดิจิทัลแพลตฟอร์มเพื่อกระจายรายได้อย่างเป็นธรรม	188
8.4 พัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลให้ทั่วถึงเพื่อลดช่องว่างทางเศรษฐกิจ.....	193
8.5 วางระบบข้อมูลเชิงลึกเพื่อออกแบบนโยบายที่ตรงเป้าและลดความเหลื่อมล้ำ.....	198
8.6 สรุปลองค์ความรู้.....	203

บทที่ 9 เศรษฐศาสตร์กับคุณภาพชีวิตการวัดความสุขแทนรายได้ 205-230

9.1 พัฒนานโยบายสาธารณะโดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางผ่านข้อมูลความพึงพอใจ.....	205
9.2 เชื่อมโยงสุขภาพกาย-ใจด้วยเทคโนโลยีเพื่อคุณภาพชีวิตที่แท้จริง.....	210
9.3 พัฒนาเมืองอัจฉริยะที่ให้ความสำคัญกับชีวิตคน ไม่ใช่แค่โครงสร้าง	215
9.4 สนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์เพื่อให้คนทำงานตรงใจ มีรายได้และมีความสุข.....	219
9.5 พัฒนาดัชนีวัดความสุขเพื่อประเมินคุณภาพของนโยบายอย่างรอบด้าน.....	224
9.6 สรุปลองค์ความรู้.....	229

บทที่ 10 บทบาทของเศรษฐกิจชุมชนในระบบเศรษฐกิจใหม่

10.1 การพึ่งพาตนเองและภูมิปัญญาท้องถิ่น: รากฐานของความยั่งยืน.....	231
10.2 ความร่วมมือและเครือข่ายชุมชน: พลังขับเคลื่อนจากฐานราก.....	236
10.3 การใช้เทคโนโลยีอย่างสร้างสรรค์: การต่อยอดภูมิปัญญาสู่ระดับโลก.....	240
10.4 การพัฒนาเศรษฐกิจควบคู่การท่องเที่ยวชุมชน: สร้างคุณค่าบนความเป็นไทย.....	245
10.5 การสนับสนุนจากรัฐและเอกชน: สร้างโอกาสเท่าเทียมในระบบเศรษฐกิจใหม่.....	250
10.6 สรุปลองค์ความรู้.....	255

บทที่ 11 เศรษฐศาสตร์กับการกำหนดนโยบายเพื่อคนส่วนใหญ่

11.1 การมีส่วนร่วมของประชาชน: สะท้อนค่านิยมประชาธิปไตยและความเท่าเทียม.....	257
11.2 การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อความโปร่งใส: สะท้อนค่านิยมซื่อสัตย์และรับผิดชอบ.....	262
11.3 การใช้ Big Data และ AI เพื่อตัดสินใจที่แม่นยำ สะท้อนค่านิยมแห่งปัญญาและเหตุผล....	267
11.4 การสื่อสารนโยบายด้วยสื่อดิจิทัล: สะท้อนค่านิยมเรื่องการเข้าถึงข้อมูลอย่างเท่าเทียม.....	272
11.5 การเปลี่ยนบทบาทของประชาชน: จากผู้รับนโยบายสู่ผู้กำหนดอนาคตร่วม	277
11.6 สรุปลองค์ความรู้.....	282

บทที่ 12 ความมั่นคงทางเศรษฐกิจในโลกที่ไม่แน่นอน

12.1 การสร้างรายได้หลากหลาย: สะท้อนค่านิยมความขยันและพึ่งพาตนเอง.....	284
12.2 การดูแลแรงงานนอกระบบ: สะท้อนค่านิยมเรื่องความเสมอภาคและไม่ทอดทิ้งกัน.....	289
12.3 การใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์ความเสี่ยง: สะท้อนค่านิยมการคิดวางแผนและรู้เท่าทัน.....	294
12.4 การออมและวางแผนการเงินด้วยแอปพลิเคชันสะท้อนค่านิยมประหยัดและวินัยการเงิน...	298
12.5 ระบบเตือนภัยเศรษฐกิจและภัยพิบัติ: สะท้อนค่านิยมดูแลกันและรับผิดชอบร่วมกัน.....	303
12.6 สรุปองค์ความรู้.....	308

บทที่ 13 ความรู้ทางเศรษฐศาสตร์สำหรับพลเมืองยุคใหม่

13.1 การรู้เท่าทันทางการเงิน: พื้นฐานชีวิตมั่นคงของพลเมืองไทย.....	310
13.2 นวัตกรรมการเรียนรู้เศรษฐศาสตร์ที่เข้าถึงทุกคน.....	315
13.3 เศรษฐศาสตร์ในชีวิตประจำวัน: สร้างภูมิคุ้มกันทางปัญญาให้สังคมไทย.....	321
13.4 การเลือกบริโภคอย่างมีเหตุผล: พลังขับเคลื่อนสังคมไทยอย่างยั่งยืน.....	325
13.5 เศรษฐศาสตร์เพื่อสังคมประชาธิปไตยที่โปร่งใสและยั่งยืน.....	330
13.6 สรุปองค์ความรู้.....	334

บทที่ 14 เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่เพื่ออนาคตประเทศไทย

14.1 เศรษฐกิจที่ยืดคุณภาพชีวิตเป็นศูนย์กลาง ตรงค่านิยมความพอเพียงและสมดุล.....	336
14.2 การใช้เทคโนโลยีเรียนรู้ตลอดชีวิต สอดคล้องกับค่านิยมใฝ่เรียนรู้และพัฒนาตนเอง.....	341
14.3 สร้างเศรษฐกิจนวัตกรรมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น สอดคล้องกับค่านิยมเรื่องความภาคภูมิใจฯ	346
14.4 การส่งเสริมเศรษฐกิจสีเขียวและพฤติกรรมมีสติ สอดคล้องค่านิยมเรื่องเคารพธรรมชาติฯ	350
14.5 เศรษฐกิจที่มีภูมิคุ้มกันและยืดหยุ่น สอดคล้องค่านิยมเรื่องความมั่นคง มั่นคงในชีวิต.....	355
14.6 สรุปองค์ความรู้.....	359

บรรณานุกรม.....	362

ดัชนีค้นคำ.....	365

ประวัติและผลงานทางวิชาการผู้เขียน.....	380

บทที่ 1

ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐศาสตร์ยุคใหม่เทคโนโลยีดิจิทัล

เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่ในเทคโนโลยีดิจิทัลคือการปรับเปลี่ยนกรอบแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ให้ตอบสนองต่อสังคมที่เต็มไปด้วยความซับซ้อนและความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งในมิติของเทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม สังคม และการเมือง โดยไม่จำกัดเพียงแค่การเติบโตทางรายได้หรือผลกำไรสูงสุดแบบเดิมอีกต่อไป หากแต่มุ่งเน้นการสร้างที่ยั่งยืน ความเท่าเทียม และคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ หนึ่งในองค์ประกอบสำคัญคือ “เศรษฐศาสตร์พฤติกรรม” ที่ผสมจิตวิทยาเข้ามาวิเคราะห์การตัดสินใจของมนุษย์ซึ่งไม่สามารถอธิบายได้ด้วยเหตุผลเชิงตัวเลขเพียงอย่างเดียว โดยเน้นอารมณ์ ความรู้สึก และแรงจูงใจ ทำให้การกำหนดนโยบายสามารถเข้าถึงและเข้าใจประชาชนได้อย่างลึกซึ้ง ขณะเดียวกัน “เศรษฐศาสตร์สีเขียว” ก็เป็นกลไกที่ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เน้นการใช้พลังงานสะอาด การลดของเสีย และการจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วน “เศรษฐกิจดิจิทัล” คือการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), บล็อกเชน, การวิเคราะห์ Big Data และ IoT เข้ามายกระดับประสิทธิภาพในภาคธุรกิจ บริการ และภาครัฐ ทำให้การดำเนินงานคล่องตัว แม่นยำ และตอบสนองต่อผู้ใช้ได้ดีขึ้น เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่จึงกลายเป็นศาสตร์ที่ผสมองค์ความรู้จากหลายสาขา ไม่ว่าจะเป็นเทคโนโลยี วิทยาศาสตร์พฤติกรรม หรือสิ่งแวดล้อม เพื่อวางรากฐานของระบบเศรษฐกิจที่สมดุล ยืดหยุ่น และยั่งยืน ทั้งในระดับบุคคล องค์กร และระดับชาติโดยไม่ละเลยคุณค่าของมนุษย์และธรรมชาติในโลกยุคดิจิทัล

1.1 การออกแบบนโยบายเศรษฐกิจที่เข้าใจพฤติกรรมมนุษย์

เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมเน้นการเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก และแรงจูงใจของมนุษย์ ซึ่งแตกต่างจากกรอบแนวคิดเศรษฐศาสตร์ดั้งเดิมที่เชื่อว่าทุกคนตัดสินใจอย่างมีเหตุผลเสมอ การนำนโยบายเศรษฐกิจที่อิงกับพฤติกรรมจริงมาใช้จึงสามารถกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้จริง เช่น การออกแบบนโยบายส่งเสริมการออมโดยใช้ “การตั้งค่าเริ่มต้น” (default) ให้อัตโนมัติ หรือการส่งข้อความเตือนอย่างมีอารมณ์ร่วมเพื่อให้ผู้คนตระหนักถึงการใช้พลังงานเกินความจำเป็น วิธีการเหล่านี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในประเทศไทยเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก เช่น การลดหนี้ครัวเรือน การดูแลสุขภาพ หรือการเสียภาษีตรงเวลา การวิเคราะห์พฤติกรรมยังสามารถช่วยให้ภาครัฐเข้าใจประชาชนลึกซึ้ง โดยเฉพาะในประเด็นที่มีอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ความกลัว ความคาดหวัง หรือแรงกดดันทางสังคม ซึ่งไม่สามารถวัดได้ด้วยตัวเลขเพียงอย่างเดียว หากไทยสามารถออกแบบนโยบายที่เข้าใจมนุษย์ในเชิงจิตวิทยา จะช่วยให้การดำเนินการของรัฐมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ลดความขัดแย้ง และสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนในสังคม (อภิรักษ์ จันตะนี, 2565)

1.1.1 ใช้จิตวิทยาออกแบบนโยบายกระตุ้นการออมและลดหนี้ครัวเรือน

ในสังคมไทยที่มีระดับหนี้ครัวเรือนสูง การเข้าใจพฤติกรรมมนุษย์สามารถช่วยออกแบบนโยบายที่กระตุ้นการออมและลดหนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น การใช้ “การตั้งค่าเริ่มต้น” (default setting)

เช่น การให้พนักงานเข้าสู่ระบบเงินออมอัตโนมัติโดยไม่ต้องสมัครเอง จะช่วยให้ผู้คนออมเงินได้มากขึ้นโดยไม่รู้สึกถูกบังคับ อีกแนวทางหนึ่งคือการส่งข้อความเตือนหรือแรงจูงใจที่มีอารมณ์ร่วม เช่น การเตือนหนี้ด้วยข้อความที่สร้างความรู้สึกมีส่วนร่วม เช่น “คุณคือหนึ่งในคนที่สามารถเริ่มต้นปลดหนี้ได้วันนี้” ซึ่งจะช่วยลดแรงต้านจากการถูกบังคับโดยตรง ภาครัฐสามารถร่วมมือกับสถาบันการเงินในการออกแบบระบบสินเชื่อที่ไม่เน้นการใช้โฆษณาหลวง แต่ส่งเสริมการวางแผนการเงินระยะยาวอย่างเป็นระบบ เช่น โปรแกรมออมก่อนกู้ หรือระบบรางวัลสำหรับผู้ชำระหนี้ตรงเวลา หากไทยสามารถออกแบบนโยบายที่เชื่อมโยงกับพฤติกรรมและแรงจูงใจของประชาชนได้ ก็จะช่วยให้ประชาชนมีวินัยทางการเงินมากขึ้นและลดปัญหาหนี้สินได้ดี

1) ใช้การตั้งค่าเริ่มต้นกระตุ้นการออมในระบบการทำงาน: แนวคิด “การตั้งค่าเริ่มต้น” (default setting) เป็นเครื่องมือทางจิตวิทยาที่สามารถส่งเสริมการออมได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยเฉพาะในระบบการจ้างงานของภาครัฐและเอกชน เช่น เมื่อลงทะเบียนเป็นพนักงานใหม่ ให้ระบบนำเงินเดือนบางส่วนเข้าสู่บัญชีออมอัตโนมัติโดยไม่ต้องขออนุญาตเป็นรายบุคคล ผู้ที่ไม่ต้องการสามารถ “ยกเลิก” ได้ในภายหลัง วิธีนี้ช่วยลดแรงต่อต้านจากความยุ่งยากและทำให้การออมกลายเป็นพฤติกรรมปกติในชีวิตประจำวัน ตัวอย่างเช่น หน่วยงานราชการบางแห่งได้นำระบบหักเงินออมเข้ากองทุนสวัสดิการโดยอัตโนมัติ ส่งผลให้พนักงานมีเงินสะสมมากขึ้นโดยไม่รู้สึกว่าเสียภาระ แนวคิดนี้ยังสอดคล้องกับค่านิยมไทยที่ให้ความสำคัญกับความมั่นคงในครอบครัวและการวางแผนอนาคต การขยายระบบ default setting ไปยังบริษัทเอกชนและวิสาหกิจชุมชน จะช่วยให้คนไทยส่วนใหญ่สามารถสร้างวินัยทางการเงินและลดความเสี่ยงจากหนี้สินได้อย่างเป็นรูปธรรม

2) ใช้ข้อความเชิงบวกเพื่อกระตุ้นความหวังและแรงจูงใจในการปลดหนี้การสื่อสารด้วย ข้อความเชิงจิตวิทยามีผลต่อพฤติกรรมของผู้มีหนี้มากกว่าการเตือนที่สร้างความกดดัน ตัวอย่างเช่น การส่ง SMS แจ้งเตือนหนี้โดยใช้ข้อความสร้างกำลังใจ เช่น “คุณใกล้จะปลดหนี้แล้ว ขอแค่คุณชำระอีก 3 งวด” หรือ “คุณคือหนึ่งในคนที่กล้าก้าวแรกเพื่ออนาคตทางการเงินที่ดีขึ้น” สามารถกระตุ้นแรงจูงใจและสร้างความภาคภูมิใจให้ผู้ชำระหนี้ได้ นอกจากนี้ยังสามารถจัดแคมเปญในชุมชน เช่น “คนบ้านเดียวกันไม่ทิ้งกันปลดหนี้ไปด้วยกัน” เพื่อให้เกิดแรงสนับสนุนจากเพื่อนบ้านและครอบครัว ซึ่งสอดคล้องกับค่านิยมไทยที่ยึดโยงกับความเป็นชุมชนและครอบครัว แนวทางนี้สามารถใช้ได้ทั้งในองค์กรรัฐและเอกชน รวมถึงสถาบันการเงินขนาดเล็ก การสื่อสารที่เน้นความหวังแทนความกลัว จะช่วยให้ผู้มีหนี้รู้สึกมีคุณค่าและพร้อมร่วมมือในการปรับพฤติกรรมทางการเงินอย่างยั่งยืนมากขึ้น

3) ส่งเสริมวินัยทางการเงินผ่านโปรแกรม “ออมก่อนกู้” และรางวัลทางสังคม การสร้างพฤติกรรมออมเงินก่อนขอสินเชื่อ (ออมก่อนกู้) เป็นแนวทางที่ใช้ได้จริงและเหมาะสมกับสังคมไทย โดยเฉพาะกลุ่มแรงงานและเกษตรกรที่อาจไม่เคยวางแผนทางการเงินอย่างเป็นระบบ ตัวอย่างเช่น ธนาครเพื่อเกษตรกรและสหกรณ์การเกษตร (ธ.ก.ส.) สามารถจัดโปรแกรมให้ลูกค้าฝากเงินเดือนละ 500 บาท ต่อเนื่อง 6 เดือน ก่อนขอสินเชื่อรายย่อยได้ พร้อมกับมอบสิทธิพิเศษ เช่น อัตราดอกเบี้ยต่ำหรือของรางวัลจากร้านค้าชุมชน แนวทางนี้ช่วยให้ผู้กู้มีวินัยทางการเงินตั้งแต่ต้น และสร้างความมั่นคงต่อระบบการเงินโดยรวม อีกทั้งยังสามารถเชื่อมโยงกับค่านิยมไทยที่ให้ความสำคัญกับการ “รู้จักพอเพียง” และ “อดออมเพื่ออนาคต” การประกาศชื่อผู้ที่ออมสม่ำเสมอในระดับชุมชนหรือสถานศึกษา ยังสามารถสร้างแรงจูงใจจากการได้รับการ

ยอมรับทางสังคม ซึ่งเป็นพลังจิตวิทยาอันทรงพลังในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หากแนวคิดนี้ได้รับการขยายผลอย่างเป็นระบบ จะเป็นกลไกสำคัญในการลดปัญหาหนี้เรื้อรังในสังคมไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.1.2 ส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพดีด้วยการออกแบบการสื่อสารที่มีอิทธิพลเชิงอารมณ์

พฤติกรรมด้านสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การตรวจสุขภาพประจำปี หรือการหลีกเลี่ยงอาหารที่มีโซเดียมสูง มักไม่สามารถเปลี่ยนแปลงได้ด้วยข้อมูลทางวิชาการเพียงอย่างเดียว เนื่องจากการตัดสินใจเกี่ยวกับสุขภาพเกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความกลัว ความหวัง และความเชื่อส่วนบุคคล เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมจึงแนะนำให้ใช้การสื่อสารที่มีผลกระทบทางอารมณ์ เช่น โฆษณาสุขภาพที่แสดงภาพครอบครัวที่มีความสุขหลังเลิกบุหรี่ หรือการใช้คำกระตุ้นใจอย่าง “สุขภาพดีวันนี้ เพื่อคนที่คุณรัก” รวมถึงการตั้งเป้าหมายเล็ก ๆ ที่เป็นรูปธรรม เช่น “เดินวันละ 5,000 ก้าวใน 7 วัน” ซึ่งช่วยให้ผู้คนรู้สึกว่าการเป้าหมายสามารถบรรลุได้ การออกแบบนโยบายสาธารณสุขควรผสมผสานการสื่อสารเชิงอารมณ์กับระบบรางวัล เช่น การให้ส่วนลดค่ารักษาหรือบริการเสริมสุขภาพแก่ผู้ที่มีพฤติกรรมสุขภาพดีต่อเนื่อง หากภาครัฐไทยและโรงพยาบาลต่าง ๆ นำแนวทางนี้มาใช้ ลดภาระโรคเรื้อรังได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน

1) การใช้ความรักและความผูกพันในครอบครัวเป็นแรงจูงใจเชิงอารมณ์: ในสังคมไทยซึ่งให้ความสำคัญกับครอบครัว การสื่อสารที่เน้นความรักและความผูกพันภายในครอบครัวสามารถสร้างแรงจูงใจในการดูแลสุขภาพได้อย่างลึกซึ้ง เช่น แคมเปญ “สุขภาพดีวันนี้ เพื่อคนที่คุณรัก” ได้รับความนิยมจากคนไทย เพราะช่วยให้ผู้คนเชื่อมโยงการกระทำของตนกับผลกระทบต่อคนในครอบครัว โดยเฉพาะผู้สูงอายุหรือบุตรหลาน การใช้ภาพครอบครัวที่อบอุ่น เช่น พ่อเลิกสูบบุหรี่เพื่อเล่นกับลูกได้ยาวนานขึ้น หรือแม่ที่กินอาหารสุขภาพเพื่อมีพลังดูแลครอบครัว เป็นตัวอย่างที่แสดงถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมที่ไทยยึดถือ การส่งสารด้วยความรู้สึกที่ซาบซึ้ง ทำให้ผู้คนเกิดแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ เช่น เริ่มออกกำลังกายเพื่อลดน้ำหนัก ดูแลอาหารเพื่อลดความเสี่ยงโรคเบาหวานหรือความดัน และยังเสริมสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัวให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้นด้วย วิธีการนี้สะท้อนถึงค่านิยมไทยที่ให้ความสำคัญกับการ “ตอบแทนพระคุณ” และ “ห่วงใยกันและกัน” อย่างแท้จริง

2) การตั้งเป้าหมายที่เป็นรูปธรรมและจับต้องได้ เพื่อเสริมสร้างความรู้สึกสำเร็จ: ในวัฒนธรรมไทย การได้เห็นผลลัพธ์เล็ก ๆ ที่เกิดขึ้นจริงจากความพยายาม มักช่วยสร้างแรงจูงใจอย่างมาก ดังนั้นการออกแบบพฤติกรรมสุขภาพที่เริ่มต้นจากเป้าหมายที่เล็กและทำได้จริง เช่น “เดินวันละ 5,000 ก้าวใน 7 วัน” หรือ “งดกินเค็ม 1 มื้อ/วัน” จะช่วยให้ผู้คนรู้สึกมั่นใจและอยากรักษาพฤติกรรมสุขภาพต่อไป ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จคือแคมเปญสุขภาพชุมชนของหน่วยงานสาธารณสุขที่ชักชวนชาวบ้านร่วมกิจกรรม “เดินเข้าเย็นวันละ 20 นาที” พร้อมมีการมอบเข็มกลัด “นักสุขภาพดี” ให้แก่ผู้ที่ทำต่อเนื่องครบ 1 เดือน การออกแบบเป้าหมายที่จับต้องได้เช่นนี้ ทำให้ผู้คนไม่รู้สึกว่าเป็นภาระเกินไป อีกทั้งยังสะท้อนค่านิยมไทยเรื่อง “ความพยายามที่ละน้อยอย่างต่อเนื่อง” และแนวคิด “น้ำซึมบ่อทราย” ที่มองว่าความสำเร็จยิ่งใหญ่เกิดจากการสะสมเล็ก ๆ ด้วยใจมั่นคง วิธีนี้สามารถส่งเสริมพฤติกรรมสุขภาพให้กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันได้จริง

3) การผสมผสานการสื่อสารเชิงอารมณ์กับระบบรางวัลเพื่อจูงใจเชิงบวก: สังคมไทยมักให้ความสำคัญกับการยอมรับจากสังคม การได้รับรางวัลหรือคำชมเชยจากผู้อื่นจึงมีผลอย่างมากต่อแรงจูงใจ

การส่งเสริมสุขภาพจึงควรผสมผสานการสื่อสารเชิงอารมณ์เข้ากับระบบรางวัล เช่น การให้ส่วนลดค่าตรวจสุขภาพประจำปี หรือสิทธิเข้าร่วมกิจกรรมเพื่อสุขภาพฟรีแก่ผู้ที่ตรวจพบค่าดัชนีสุขภาพดีต่อเนื่อง แนวทางนี้ประสบความสำเร็จในหลายโรงพยาบาลในไทย เช่น โครงการ “สุขภาพดีมีรางวัล” ของโรงพยาบาลชุมชนที่ให้ผู้ป่วยส่วนลดกับผู้ที่มีความดันและน้ำตาลอยู่ในเกณฑ์ดี โดยควบคู่กับการส่งข้อความปลุกใจ เช่น “สุขภาพดี คือของขวัญให้ตัวเองและคนที่คุณรัก” วิธีนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “การให้รางวัลแก่ความตั้งใจ” และ “การเห็นคุณค่าในตนเอง” นอกจากสร้างแรงจูงใจอย่างยั่งยืนแล้ว ยังช่วยสร้างวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพที่ไม่เน้นเพียงการควบคุม แต่ส่งเสริมความภาคภูมิใจในความสามารถของตนเองในการดูแลสุขภาพได้อย่างมีคุณภาพ

1.1.3 ใช้ “แรงจูงใจทางสังคม” สร้างค่านิยมด้านภาษีและส่วนรวม

การเสียภาษีตรงเวลา หรือการร่วมกิจกรรมเพื่อสังคม เป็นพฤติกรรมที่ส่วนใหญ่มาจากแรงจูงใจทางสังคม เช่น ความรู้สึกที่ว่า “ทุกคนรอบตัวก็ทำ” หรือ “การทำดีมีคนเห็น” ซึ่งต่างจากการบังคับด้วยกฎหมายเพียงอย่างเดียว ดังนั้นการออกแบบนโยบายที่ใช้แรงจูงใจแบบนี้ เช่น การเปิดเผยสถิติระดับชุมชนว่า “80% ของคนในเขตนี้เสียภาษีตรงเวลา” หรือการมอบใบประกาศนียบัตร “พลเมืองดีด้านภาษี” แก่บุคคลหรือองค์กรในชุมชน จะช่วยกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือโดยไม่ต้องใช้มาตรการลงโทษเสมอไป อีกแนวทางคือการออกแบบระบบคะแนนสะสมหรือสิทธิพิเศษให้แก่ผู้ที่มีพฤติกรรมรับผิดชอบต่อสังคม เช่น ผู้ที่ริใช้เคลยยะอย่างสม่ำเสมอ หรือร่วมบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์ โดยมีระบบแสดงผลผ่านแอปพลิเคชันเพื่อสร้างแรงจูงใจจากการยอมรับในสังคม ระบบเช่นนี้ไม่เพียงช่วยเพิ่มรายได้ภาครัฐ แต่ยังปลูกฝังค่านิยมร่วมกันในระดับท้องถิ่น ซึ่งสามารถขยายสู่ระดับชาติได้

1) การสร้างค่านิยมผ่านการเปิดเผยข้อมูลเชิงบวกในระดับชุมชน: คนไทยมักให้ความสำคัญกับ “การไม่เป็นภาระของสังคม” และ “การทำตามแบบอย่างที่ดีของชุมชน” ดังนั้นการเปิดเผยข้อมูลสถิติ เช่น “ในเขตนี้มีผู้เสียภาษีตรงเวลาถึง 85%” หรือ “ชุมชนนี้มีผู้ร่วมริใช้เคลยยะ 900 ครั้วเรือน” สามารถกระตุ้นแรงจูงใจทางสังคมได้อย่างดี เพราะทำให้เกิดความรู้สึกร่วมว่า “เราควรทำเพราะคนอื่นก็ทำ” หรือ “เราควรทำเพราะไม่อยากเป็นข้อยกเว้น” เช่น เทศบาลตำบลบางใหญ่จัดทำป้ายประกาศหน้าศาลาว่า “ชุมชนเราคือแชมป์เสียภาษีตรงเวลา 3 ปีซ้อน” สร้างความภูมิใจให้แก่ชาวบ้านและทำให้ผู้ที่ยังไม่เสียภาษีเกิดแรงผลักดันจากแรงกดดันทางสังคมที่ไม่รุนแรงแต่ได้ผล สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “ความกลมกลืนในสังคม” และ “การรักษาหน้าตาของชุมชน” ซึ่งสามารถนำมาใช้ขับเคลื่อนพฤติกรรมรับผิดชอบต่อส่วนรวมอย่างได้ผลโดยไม่ต้องพึ่งบทลงโทษจากกฎหมายเพียงอย่างเดียว

2) การยกย่องและให้เกียรติพลเมืองดีเพื่อเสริมแรงจูงใจในสังคม: คนไทยให้ความสำคัญกับ “การได้รับการยอมรับ” และ “การได้หน้าในสังคม” การมอบใบประกาศ “พลเมืองดีด้านภาษี” หรือจัดงานเชิดชูเกียรติแก่ผู้ที่มีพฤติกรรมดีต่อสังคม เช่น ผู้ที่เสียภาษีตรงเวลา ร่วมบริจาคเพื่อสาธารณประโยชน์ หรือแยกขยะในชุมชนสม่ำเสมอ จึงสามารถสร้างแรงจูงใจที่ทรงพลังโดยไม่ต้องใช้สิ่งตอบแทนทางวัตถุ ตัวอย่างเช่น อบต.ในจังหวัดนครปฐมจัดงานวัน “คนดีของชุมชน” พร้อมมอบเกียรติบัตรแก่ผู้เสียภาษีครบถ้วนต่อเนื่อง 5 ปี ผลคือมีผู้เข้าร่วมเพิ่มขึ้นทุกปีและมีผู้เสียภาษีตรงเวลามากขึ้นกว่าเดิมถึง 30% วิธีนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยที่ให้ความสำคัญกับ “การได้หน้า” และ “ความภูมิใจในศักดิ์ศรีของตน” อีกทั้งยัง

ช่วยสร้างแบบอย่างที่ดีให้คนรุ่นใหม่เกิดแรงบันดาลใจ อยากเป็นแบบเดียวกับผู้ที่ได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งเป็นแรงจูงใจเชิงบวกที่ยั่งยืนและขยายผลได้ในระยะยาว

3) การออกแบบระบบสะสมคะแนนหรือสิทธิพิเศษเพื่อสร้างความภาคภูมิใจร่วม: แรงจูงใจทางสังคมสามารถเสริมพฤติกรรมรับผิดชอบต่อส่วนรวมได้ผ่านระบบสะสมคะแนนหรือสิทธิประโยชน์ เช่น แอปพลิเคชัน “คนดีไทยแลนด์” ที่ให้แต้มสะสมเมื่อผู้ใช้เสียภาษีตรงเวลา รีไซเคิลขยะ หรือลงทะเบียนบริจาคโลหิต แต้มเหล่านี้สามารถแลกกับสิทธิเข้าชมนิทรรศการ การเดินทางฟรีในระบบขนส่งสาธารณะ หรือรับของขวัญเล็ก ๆ จากภาครัฐ นอกจากนี้ผู้ใช้งานจะได้รับผลประโยชน์โดยตรงแล้ว ยังมีระบบจัดอันดับผู้มีคะแนนสูงสุดในแต่ละจังหวัด ซึ่งผู้คนสามารถแชร์ลงโซเชียลมีเดียได้ สร้างแรงกระตุ้นทางอารมณ์และสังคมในหมู่เพื่อนฝูง วิธีนี้ได้รับความนิยมโดยเฉพาะในกลุ่มวัยทำงานและครอบครัวที่ใส่ใจภาพลักษณ์ทางสังคม สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “การได้รับการยอมรับ” และ “ความภูมิใจในความสำเร็จ” การใช้ระบบนี้ในระดับชุมชนสามารถปลูกฝังพฤติกรรมดีต่อสังคมอย่างมีความสุขและเป็นธรรมชาติ ทำให้เกิดวัฒนธรรมใหม่ที่ขยายไปสู่ระดับชาติได้ในอนาคต

1.1.4 สร้าง “นโยบายแบบปรับได้” ที่ยืดหยุ่นตามความรู้สึกและพฤติกรรมของประชาชน

นโยบายเศรษฐกิจแบบเดิมมักกำหนดเป็นกฎตายตัวและใช้เกณฑ์ทางเศรษฐศาสตร์เป็นหลัก เช่น รายได้ ประสิทธิภาพ หรืออัตราการเติบโต แต่ในโลกยุคปัจจุบันที่ประชาชนมีความหลากหลายด้านอารมณ์ แรงจูงใจ และเงื่อนไขชีวิต การออกแบบนโยบายแบบปรับได้ (adaptive policy) ที่ยืดหยุ่นตามพฤติกรรมของประชาชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การกำหนดภาษีที่ปรับลดได้ชั่วคราวในช่วงวิกฤต เพื่อให้ประชาชนรู้สึกจากรัฐเข้าใจสถานการณ์ของเขา หรือการให้ตัวเลือกในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์ของรัฐ เช่น การขอรับเงินช่วยเหลือผ่านทั้งแอปพลิเคชันและหน่วยบริการในพื้นที่เพื่อลดอุปสรรคด้านเทคโนโลยี แนวคิดนี้ยังสามารถประยุกต์ใช้กับการศึกษา เช่น การออกแบบหลักสูตรที่เลือกได้ตามความสนใจหรือความสามารถเฉพาะตัว ไม่ยึดติดกับเกณฑ์เดียวทั้งหมด ซึ่งจะช่วยลดแรงกดดันและเพิ่มแรงจูงใจในการเรียนรู้ นโยบายแบบปรับได้ยังต้องมีการเก็บข้อมูลพฤติกรรมประชาชนต่อเนื่องเพื่อพัฒนาและปรับปรุงมาตรการอย่างมีประสิทธิภาพ หากประเทศไทยหันมาออกแบบนโยบายโดยยึดตามพฤติกรรมจริงของประชาชน

1) นโยบายการคลังที่ปรับตามสถานการณ์ชีวิตจริงของประชาชน: ในสังคมไทยที่มีความเปราะบางทางเศรษฐกิจและครอบครัวอยู่มาก การที่ภาครัฐมีนโยบายภาษีหรือค่าธรรมเนียมที่สามารถปรับเปลี่ยนได้ในช่วงวิกฤต เช่น ภาษีที่ผ่อนผันหรือลดลงชั่วคราวเมื่อมีภัยพิบัติหรือเศรษฐกิจชะลอตัว ถือเป็น การแสดงความเข้าใจและเห็นใจประชาชน เช่น กรมสรรพากรเคยประกาศเลื่อนเวลาการยื่นแบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาช่วงโควิด-19 เพื่อไม่ให้ประชาชนรู้สึกที่ต้องแบกรับภาระทางเศรษฐกิจขณะกำลังลำบาก ซึ่งช่วยลดความตึงเครียดและสร้างความไว้วางใจต่อภาครัฐ การกระทำเช่นนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยที่ให้ความสำคัญกับ “ความเห็นอกเห็นใจ” และ “ความยืดหยุ่นตามเหตุผล” ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในช่วงเวลาที่ประชาชนต้องการความช่วยเหลือ การออกแบบนโยบายแบบนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดภาระของประชาชน แต่ยังส่งผลให้รัฐได้รับความร่วมมืออย่างเต็มที่ในระยะยาวจากประชาชนที่รู้สึกว่าตนมีความสำคัญและได้รับการรับฟัง

2) นโยบายบริการภาครัฐที่ให้ตัวเลือกหลากหลายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ: คนไทยมีความหลากหลายในด้านการเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสาร การออกแบบนโยบายที่เปิดทางเลือกในการรับบริการของรัฐ เช่น การรับเงินช่วยเหลือผ่านทั้งแอปพลิเคชัน และศูนย์บริการประชาชนในพื้นที่ จึงเป็นวิธีที่ตอบโจทย์ความเป็นจริงของสังคมไทยอย่างยืดหยุ่น ตัวอย่างเช่น โครงการ “เราชนะ” ที่รัฐบาลเปิดให้ลงทะเบียนทั้งทางออนไลน์และผ่านธนาคารหรือเจ้าหน้าที่ในพื้นที่ห่างไกล ทำให้ผู้สูงอายุหรือผู้ไม่สามารถใช้โทรศัพท์มือถือได้เช่นเดียวกับคนเมือง วิธีนี้สะท้อนค่านิยมไทยเรื่อง “การไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” และ “ความเอื้ออาทรต่อผู้ด้อยโอกาส” ได้อย่างเป็นรูปธรรม การเปิดช่องทางที่หลากหลายเช่นนี้ ยังสร้างความรู้สึก “รัฐเข้าใจประชาชนจริง” ทำให้ผู้คนมีทัศนคติที่ดีต่อการมีส่วนร่วมกับภาครัฐ นอกจากนี้ยังช่วยลดช่องว่างทางดิจิทัลและความเหลื่อมล้ำในสังคมได้อย่างยั่งยืน โดยไม่จำเป็นต้องบังคับให้ทุกคนต้องเดินตามมาตรฐานเดียวกัน

3) การออกแบบนโยบายการศึกษาให้ปรับได้ตามความสนใจและศักยภาพของผู้เรียน: การศึกษาในสังคมไทยกำลังเปลี่ยนแปลงจากระบบที่เน้นเกณฑ์ตายตัว สู่การเปิดโอกาสให้ผู้เรียนเลือกเส้นทางตามความถนัดและความสนใจ นโยบายการศึกษาที่ปรับได้ เช่น การเปิดให้เลือกรูปแบบผสมผสาน (Hybrid Learning) หรือการเลือกเสริมหลักสูตรเฉพาะทาง เช่น วิชาชีพ นวัตกรรม หรือศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เป็นการตอบสนองต่อพฤติกรรมและแรงจูงใจที่แตกต่างของผู้เรียน เช่น โรงเรียนบางแห่งในจังหวัดเชียงใหม่เปิดโครงการเรียนรู้ตามความสนใจโดยให้นักเรียนเลือกเรียนวิชาทอผ้าพื้นเมืองควบคู่กับเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งช่วยลดแรงกดดันในการแข่งขันแบบเดียวกันทุกคน นโยบายเช่นนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “การส่งเสริมศักยภาพเฉพาะบุคคล” และ “การเรียนรู้อย่างมีความสุข” อีกทั้งยังช่วยสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีทักษะเฉพาะทางตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน โดยไม่จำเป็นต้องใช้มาตรฐานเดียวกับทุกคน ซึ่งถือเป็นการเคารพความหลากหลายของคนไทยในแต่ละพื้นที่และช่วงวัย

1.2 การส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในทุกภาคส่วน

เศรษฐกิจดิจิทัลเป็นกลไกสำคัญของเศรษฐศาสตร์ยุคใหม่ โดยเน้นการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น ปัญญาประดิษฐ์ (AI), บล็อกเชน, Big Data, และ IoT เข้ากับการบริหารจัดการทั้งในภาครัฐกิจ และภาคประชาชน การนำระบบดิจิทัลมาใช้จะช่วยให้การดำเนินงานรวดเร็ว แม่นยำ และลดความสูญเปล่า ตัวอย่างเช่น ภาครัฐกิจสามารถใช้ Big Data เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของลูกค้าได้อย่างแม่นยำ และออกแบบสินค้า/บริการได้ตรงจุด ส่วนภาครัฐสามารถนำระบบดิจิทัลเพื่อลดขั้นตอนราชการ ส่งเสริมความโปร่งใส และลดการทุจริต ขณะที่ประชาชนสามารถเข้าถึงบริการภาครัฐหรือแหล่งรายได้ใหม่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น E-Commerce หรืองานฟรีแลนซ์ผ่านแอปพลิเคชัน ทั้งนี้ ในบริบทของประเทศไทย การพัฒนาเศรษฐกิจดิจิทัลควรควบคู่กับการส่งเสริมทักษะดิจิทัลของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ เกษตรกร และแรงงานนอกระบบ เพื่อให้สามารถปรับตัวและมีโอกาสในโลกยุคใหม่ การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในชนบท และการรักษาความปลอดภัยไซเบอร์ ก็เป็นสิ่งจำเป็นเช่นกัน (ประพันธ์ เศรษฐนันท์ และไพศาล เล็กอุทัย, 2552)

1.2.1 ยกระดับภาครัฐกิจด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าอย่างแม่นยำ

หนึ่งในหัวใจของเศรษฐกิจดิจิทัลคือการใช้ Big Data เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรม ความต้องการ และแนวโน้มของผู้บริโภค ซึ่งช่วยให้ธุรกิจสามารถออกแบบสินค้าและบริการได้ตรงเป้าหมาย ลดต้นทุนการตลาด และเพิ่มยอดขายอย่างมีประสิทธิภาพ ในบริบทของประเทศไทย ผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) สามารถเริ่มต้นจากการเก็บข้อมูลลูกค้าผ่านระบบ POS หรือแบบฟอร์มออนไลน์ แล้วนำมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องมือพื้นฐาน เช่น Google Analytics หรือโปรแกรม AI ที่ช่วยประมวลผลข้อมูลเบื้องต้น การมีข้อมูลที่แม่นยำยังช่วยให้ธุรกิจวางแผนผลิตสินค้าให้ตรงฤดูกาล หรือปรับปรุงบริการให้ตอบสนองความต้องการลูกค้าในแต่ละพื้นที่ ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความภักดีต่อแบรนด์มากขึ้น รัฐควรส่งเสริมให้ผู้ประกอบการไทยรู้จักการใช้ข้อมูลและเครื่องมือดิจิทัลในการตัดสินใจทางธุรกิจ พร้อมทั้งสนับสนุนการอบรมหรือให้คำปรึกษาผ่านหน่วยงานท้องถิ่นหรือออนไลน์ เพื่อให้ทุกภาคส่วนสามารถปรับตัวเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างทั่วถึงและยั่งยืน

1) ส่งเสริมความรู้และการเข้าถึงเทคโนโลยีของผู้ประกอบการรายย่อย: การวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าเริ่มจากความเข้าใจและเข้าถึงเครื่องมือดิจิทัลอย่างถูกต้อง ซึ่งในสังคมไทยยุคปัจจุบันที่ยึดหลักความเท่าเทียมและการแบ่งปัน รัฐควรสนับสนุนให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถใช้เครื่องมืออย่าง Google Analytics หรือระบบ POS ผ่านการอบรมฟรีในชุมชนหรือผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น ศูนย์ดิจิทัลชุมชน หรือโครงการของกระทรวงดิจิทัล ตัวอย่างเช่น กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแม่บ้านที่ขายผลิตภัณฑ์ผ้าไทยออนไลน์ หากได้รับการอบรมการดูพฤติกรรมลูกค้าจากเว็บไซต์ ก็จะสามารถปรับโปรโมชั่นหรือดีไซน์สินค้าให้ตรงใจกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น คำนึงเรื่อง “การช่วยเหลือกันในชุมชน” และ “ความเสมอภาค” จึงเป็นรากฐานที่ช่วยให้การเข้าถึงข้อมูลไม่ตกอยู่ในมือคนเพียงกลุ่มเดียว และสร้างความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนในระดับท้องถิ่น

2) ออกแบบสินค้าและบริการจากข้อมูลจริงเพื่อความพึงพอใจสูงสุด: ธุรกิจในยุคดิจิทัลควรให้ความสำคัญกับเสียงของลูกค้า โดยการนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามออนไลน์ รีวิวสินค้า หรือพฤติกรรมการใช้มาใช้ในการปรับปรุงผลิตภัณฑ์หรือบริการ เช่น ร้านกาแฟท้องถิ่นในเชียงใหม่ที่เก็บข้อมูลจากลูกค้าผ่านแบบสอบถาม QR Code แล้วพบว่าลูกค้านิยมเมนูที่ใช้น้ำผึ้งท้องถิ่น จึงพัฒนาเมนู “กาแฟน้ำผึ้งลำไย” ซึ่งได้รับเสียงตอบรับดีและเพิ่มยอดขายขึ้นถึง 30% การวิเคราะห์ข้อมูลช่วยให้ธุรกิจมีทิศทางชัดเจน ตอบโจทย์ผู้บริโภคได้ตรงจุด ทั้งยังสะท้อนถึงค่านิยมไทยด้าน “ความเอาใจใส่และใส่ใจผู้คน” เมื่อสินค้าหรือบริการถูกออกแบบมาโดยใส่ใจความต้องการของลูกค้าอย่างแท้จริง ก็ย่อมสร้างความประทับใจและความภักดีที่ยั่งยืนได้มากขึ้น

3) ใช้ข้อมูลเพื่อบริหารจัดการอย่างมีจริยธรรมและโปร่งใส: แม้การเก็บข้อมูลลูกค้าจะมีประโยชน์ทางธุรกิจ แต่การดำเนินการต้องอยู่บนพื้นฐานของจริยธรรม โดยไม่ละเมิดความเป็นส่วนตัว และใช้ข้อมูลอย่างโปร่งใส เช่น การแจ้งลูกค้าก่อนเก็บข้อมูล การไม่ส่งต่อข้อมูลให้บุคคลที่สามโดยไม่ได้รับอนุญาต ธุรกิจที่ทำเช่นนี้สะท้อนถึงค่านิยมไทยด้าน “ความซื่อสัตย์” และ “ความน่าเชื่อถือ” เช่น ร้านขายเสื้อผ้าออนไลน์ที่แจ้งลูกค้าชัดเจนว่าใช้ข้อมูลการซื้อเพื่อวิเคราะห์และแนะนำสินค้าเฉพาะบุคคล โดยไม่มีการส่งโฆษณา ก่อวณหรือเผยแพร่ข้อมูล ทำให้ลูกค้ารู้สึกปลอดภัยและเต็มใจที่จะให้ข้อมูลมากขึ้น การสร้างระบบ

ธุรกิจที่โปร่งใสไม่เพียงแต่ช่วยให้กิจการเติบโตอย่างยั่งยืน แต่ยังช่วยยกระดับจริยธรรมในโลกธุรกิจไทยให้น่าเชื่อถือในระดับสากลด้วย

1.2.2 ปรับปรุงบริการภาครัฐด้วยระบบดิจิทัลที่โปร่งใสและลดขั้นตอน

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาในการบริการภาครัฐสามารถเพิ่มประสิทธิภาพ ลดความล่าช้า และสร้างความโปร่งใสได้อย่างชัดเจน ตัวอย่างเช่น การยื่นแบบฟอร์มราชการผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน การชำระค่าธรรมเนียมผ่านระบบออนไลน์ หรือการติดตามสถานะเอกสารแบบเรียลไทม์ สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงช่วยลดเวลาในการติดต่อหน่วยงาน แต่ยังลดโอกาสเกิดการทุจริตและสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน ในประเทศไทย รัฐบาลสามารถพัฒนาระบบราชการแบบดิจิทัลให้ครอบคลุมตั้งแต่ระดับท้องถิ่นจนถึงระดับกระทรวง โดยเฉพาะบริการพื้นฐาน เช่น บัตรประชาชน ใบอนุญาตทางธุรกิจ หรือการให้สิทธิสวัสดิการ การใช้ระบบดิจิทัลยังเอื้อต่อการเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึกของประชาชน เพื่อออกแบบนโยบายได้แม่นยำยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ภาครัฐควรจัดให้มีศูนย์ให้คำปรึกษาด้านการใช้งานดิจิทัลสำหรับประชาชนในพื้นที่ชนบทหรือกลุ่มผู้สูงอายุ เพื่อลดความเหลื่อมล้ำด้านการเข้าถึง หากการบริการภาครัฐพัฒนาอย่างเป็นระบบด้วยเทคโนโลยี จะทำให้เกิดความไว้วางใจและความร่วมมือในระดับประเทศ

1) ยกระดับความโปร่งใสของภาครัฐด้วยระบบติดตามแบบเรียลไทม์: การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตามสถานะเอกสารราชการ เช่น การยื่นขอใบอนุญาต การจดทะเบียน หรือการขอใช้สิทธิ์ต่างๆ ช่วยลดความไม่แน่นอนและความเสี่ยงในการทุจริต ตัวอย่างเช่น แอปพลิเคชัน “ทางรัฐ” ที่อนุญาตให้ประชาชนตรวจสอบขั้นตอนของงานราชการได้แบบเรียลไทม์ เป็นการส่งเสริม “ค่านิยมเรื่องความโปร่งใสและตรวจสอบได้” ซึ่งเป็นหัวใจของสังคมไทยยุคใหม่ เมื่อประชาชนมีช่องทางเข้าถึงข้อมูลและสามารถตรวจสอบการดำเนินการได้อย่างเสรี ก็ย่อมเกิดความไว้วางใจในระบบมากขึ้น และทำให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับประชาชนอย่างเป็นธรรมชาติ การปรับใช้เทคโนโลยีเช่นนี้จึงไม่ใช่เพียงการอำนวยความสะดวก แต่ยังสะท้อนถึงการพัฒนากิจการของภาครัฐที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชนในยุคดิจิทัล

2) ลดขั้นตอนและเวลาของประชาชนด้วยบริการออนไลน์แบบครบวงจร: บริการภาครัฐที่เชื่อมต่อแบบออนไลน์ เช่น การทำบัตรประชาชน การขอทะเบียนพาณิชย์ หรือการลงทะเบียนสิทธิ์ต่างๆ ผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน ช่วยลดภาระของประชาชนที่ต้องเดินทางหรือต่อคิวเป็นเวลานาน ตัวอย่างเช่น การเปิดบริการทำทะเบียนบ้านออนไลน์ผ่านแอป “ThaID” ซึ่งประชาชนสามารถใช้โทรศัพท์มือถือยืนยันตัวตนและดำเนินการได้ในไม่กี่นาที สอดคล้องกับค่านิยมไทยด้าน “ความใส่ใจในความสะดวกของผู้อื่น” และ “การประหยัดทรัพยากร” การลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นยังส่งผลดีต่อผู้มีรายได้น้อยหรือผู้ที่อาศัยในพื้นที่ห่างไกล ซึ่งจะสามารถเข้าถึงบริการรัฐได้อย่างเท่าเทียมมากขึ้น ทั้งยังสะท้อนภาพลักษณ์ของภาครัฐที่มีประสิทธิภาพและปรับตัวได้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างแท้จริง

3) เสริมทักษะประชาชนทุกกลุ่มเพื่อเข้าถึงบริการดิจิทัลอย่างเท่าเทียม: แม้ระบบราชการดิจิทัลจะเป็นประโยชน์ แต่การเข้าถึงยังจำเป็นต้องพิจารณาถึงผู้สูงอายุหรือประชาชนในชนบทที่อาจไม่มีความรู้ด้านเทคโนโลยี ดังนั้นรัฐควรจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาหรือศูนย์ดิจิทัลชุมชนตามวัด โรงเรียน หรือศูนย์อาสาสมัคร เช่น โครงการ “ดิจิทัลชุมชนอบอุ่น” ที่เปิดสอนการใช้แอปภาครัฐให้ผู้สูงอายุในจังหวัดสุพรรณบุรี สะท้อนค่านิยมไทยเรื่อง “การไม่ทอดทิ้งกัน” และ “การช่วยเหลือกันในสังคม” การเปิดโอกาสให้ทุกคน

สามารถใช้งานบริการภาครัฐได้โดยไม่ติดขัดจะช่วยลดช่องว่างทางสังคม และส่งเสริมให้เกิดสังคมแห่งความเข้าใจและเท่าเทียมในยุคดิจิทัลอย่างแท้จริง ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชนจึงเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จในการปฏิรูประบบราชการในศตวรรษที่ 21

1.2.3 เปิดโอกาสรายได้ใหม่ให้ประชาชนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

เศรษฐกิจดิจิทัลได้สร้างช่องทางรายได้ใหม่ให้กับประชาชนทั่วไปโดยไม่จำกัดว่าต้องเป็นผู้ประกอบการรายใหญ่หรือมีทุนสูง เช่น การขายสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์ม E-Commerce การรับงานฟรีแลนซ์ด้านออกแบบ การสอนพิเศษ หรือแม้แต่การเป็น Influencer บนโซเชียลมีเดีย การที่ประชาชนสามารถใช้เทคโนโลยีในการสร้างรายได้เสริมถือเป็นกลไกลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาครัฐควรส่งเสริมการเรียนรู้ทักษะดิจิทัลให้กับกลุ่มเปราะบาง เช่น เกษตรกร ผู้สูงอายุ และแรงงานนอกระบบ โดยมีการจัดคอร์สออนไลน์ฟรี หรืออบรมในพื้นที่ห่างไกลเพื่อให้คนไทยทุกกลุ่มมีโอกาสเข้าสู่โลกดิจิทัลอย่างเท่าเทียม นอกจากนี้ การจัดตั้งกองทุนหรือสินเชื่อดิจิทัลเพื่อสนับสนุนผู้เริ่มต้นธุรกิจออนไลน์ก็สามารถช่วยเร่งการเติบโตของเศรษฐกิจชุมชนได้อย่างยั่งยืน หากประชาชนไทยมีทักษะดิจิทัลพื้นฐาน และสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างรายได้ด้วยตนเอง จะทำให้เกิดระบบเศรษฐกิจที่กระจายอำนาจสร้างความมั่นคงทางการเงิน และลดภาระรัฐในระยะยาว

1) ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสร้างรายได้เสริมอย่างเท่าเทียม: ในยุคเศรษฐกิจดิจิทัลประชาชนสามารถสร้างรายได้ใหม่โดยไม่ต้องมีทุนสูงหรือเครือข่ายขนาดใหญ่ เช่น การขายสินค้าทำมือผ่าน Facebook Marketplace หรือการรับจ้างออกแบบโลโก้ผ่านแพลตฟอร์มฟรีแลนซ์ เช่น Fastwork ตัวอย่างเช่น นักศึกษาจบใหม่ที่ว่างงานสามารถรับออกแบบกราฟิกออนไลน์ในเวลาว่าง และมีรายได้เสริมโดยไม่ต้องเดินทาง การเปิดโอกาสเช่นนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “ความขยันและความพยายาม” และยังช่วยลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ เพราะแม้แต่คนในชนบทหรือกลุ่มเปราะบางก็มีช่องทางหารายได้หากเข้าถึงอินเทอร์เน็ตและได้รับการแนะนำอย่างถูกต้อง นับว่าเป็นการกระจายโอกาสที่ยุติธรรมและเพิ่มศักยภาพของแรงงานไทยให้สอดคล้องกับโลกยุคใหม่

2) ส่งเสริมทักษะดิจิทัลให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าถึงโอกาสออนไลน์: แม้จะมีช่องทางออนไลน์จำนวนมาก แต่หากประชาชนขาดทักษะดิจิทัล ย่อมพลาดโอกาสในการสร้างรายได้ รัฐควรจัดอบรมออนไลน์ฟรีหรือคอร์สในพื้นที่ห่างไกล โดยเน้นกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้สูงอายุ เกษตรกร หรือผู้พิการ ตัวอย่างเช่น โครงการ “อาชีพออนไลน์ชุมชน” ของกระทรวงดิจิทัล ที่เข้าไปอบรมชาวบ้านในจังหวัดอุบลราชธานี ให้รู้จักการขายผลิตภัณฑ์พื้นบ้านผ่านแอป Shopee หรือ TikTok Shop สะท้อนค่านิยมไทยด้าน “การไม่ทอดทิ้งกัน” และ “การแบ่งปันความรู้” การยกระดับทักษะดิจิทัลไม่เพียงเพิ่มศักยภาพรายบุคคล แต่ยังส่งผลต่อการเติบโตของเศรษฐกิจชุมชน และช่วยให้ทุกคนมีที่ยืนในโลกออนไลน์ที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว

3) จัดตั้งกลไกสนับสนุนทุนและการตลาดเพื่อธุรกิจออนไลน์รายย่อย: การเริ่มต้นทำธุรกิจออนไลน์ แม้ต้นทุนไม่สูงมาก แต่ก็ยังมีความเสี่ยงสำหรับผู้มีรายได้น้อย ดังนั้นภาครัฐควรมีการตั้ง “กองทุนดิจิทัลรายย่อย” หรือสินเชื่อพิเศษสำหรับคนที่ต้องการเริ่มธุรกิจ เช่น แม่บ้านที่อยากขายขนมพื้นบ้านผ่าน Facebook หรือเกษตรกรที่ต้องการแปรรูปผลผลิตและจำหน่ายผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ตัวอย่างเช่น กลุ่มแม่บ้านในจังหวัดชัยภูมิที่ได้รับทุนเริ่มต้นจากกองทุนหมู่บ้าน แล้วนำไปผลิตสบู่สมุนไพรและขายผ่าน TikTok

ซึ่งสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง กลไกเหล่านี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “การร่วมมือพึ่งพาอาศัยกัน” การมีเงินทุนและช่องทางตลาดอย่างเหมาะสม จะช่วยเร่งการเติบโตของเศรษฐกิจระดับฐานราก และทำให้เกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในสังคมไทย

1.2.4 ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลเพื่อเชื่อมโยงทั่วประเทศ

เศรษฐกิจดิจิทัลจะเกิดขึ้นไม่ได้หากไม่มีโครงสร้างพื้นฐานที่รองรับ เช่น อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง พลังงานที่เสถียร และระบบรักษาความปลอดภัยไซเบอร์ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทหรือภูเขาซึ่งยังมีข้อจำกัดด้านสัญญาณและอุปกรณ์ ภาครัฐควรเร่งขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทั่วประเทศ พร้อมจัดศูนย์บริการดิจิทัลในระดับตำบลหรือหมู่บ้านเพื่อให้ความรู้และคำปรึกษาแบบตัวต่อตัว นอกจากนี้ ยังต้องส่งเสริมความรู้ด้านความปลอดภัยออนไลน์ เช่น การระวังมิจฉาชีพ การใช้รหัสผ่านที่รัดกุม หรือการป้องกันข้อมูลส่วนตัว เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้งานเทคโนโลยีได้อย่างมั่นใจและปลอดภัย การร่วมมือกับเอกชนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ลงทุนในพื้นที่ชนบท หรือการเปิดตลาดกลางดิจิทัลระดับภูมิภาค ก็เป็นแนวทางที่สามารถเร่งการพัฒนาประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากไทยสามารถสร้างโครงข่ายดิจิทัลให้แข็งแรงและทั่วถึง ก็จะช่วยให้ประชาชนทุกภาคส่วนสามารถเข้าถึงโอกาสทางเศรษฐกิจได้อย่างเท่าเทียมและยั่งยืน

1) ขยายโครงข่ายอินเทอร์เน็ตให้ครอบคลุมทุกพื้นที่อย่างเท่าเทียม: การลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล เช่น ชนบทหรือพื้นที่ภูเขา เป็นหัวใจสำคัญของการสร้างเศรษฐกิจดิจิทัลที่ทั่วถึง ตัวอย่างเช่น โครงการ “เน็ตประชารัฐ” ที่นำอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงเข้าหมู่บ้านในจังหวัดน่าน ทำให้เด็กนักเรียนสามารถเรียนออนไลน์ และเกษตรกรสามารถใช้แอปพลิเคชันวางแผนการผลิตได้ดีขึ้น สะท้อนถึงค่านิยมไทยเรื่อง “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” และ “การสร้างโอกาสอย่างเสมอภาค” การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตไม่เพียงเป็นเครื่องมือในการสื่อสาร แต่ยังเป็นประตูสู่การศึกษา รายได้ และความรู้ที่ไม่จำกัดภูมิภาค การลงทุนเชิงโครงสร้างจึงเป็นรากฐานในการยกระดับชีวิตประชาชนไทยทุกกลุ่มให้เท่าเทียมกันในยุคดิจิทัล

2) จัดตั้งศูนย์ดิจิทัลชุมชนเพื่อส่งเสริมความรู้และให้คำปรึกษา: แม้จะมีโครงสร้างพื้นฐาน แต่หากประชาชนไม่เข้าใจการใช้อาจไม่สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่ ดังนั้นควรจัดตั้ง “ศูนย์ดิจิทัลชุมชน” ในระดับหมู่บ้านหรือตำบล เพื่อให้ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับเทคโนโลยี เช่น การสมัครอีเมล การใช้แอปภาครัฐ การซื้อขายออนไลน์ หรือการป้องกันภัยไซเบอร์ ตัวอย่างเช่น ศูนย์ดิจิทัลชุมชนในจังหวัดลำปางที่เปิดสอนผู้สูงอายุให้ใช้ Line ในการสื่อสารและสั่งซื้อสินค้าในท้องถิ่น สอดคล้องกับค่านิยมไทยด้าน “การแบ่งปันความรู้” และ “การดูแลผู้สูงอายุ” การมีศูนย์ให้คำปรึกษาในท้องถิ่นจะช่วยสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในการใช้งานดิจิทัล และเป็นเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ทุกคนสามารถเข้าสู่โลกออนไลน์ได้อย่างปลอดภัยและมั่นคง

3) ส่งเสริมการลงทุนร่วมรัฐ-เอกชนเพื่อพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน: ภาครัฐควรเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนร่วมลงทุนในการขยายโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัล เช่น ให้สิทธิประโยชน์ทางภาษีแก่บริษัทที่ติดตั้งอินเทอร์เน็ตในพื้นที่ห่างไกล หรือร่วมจัดตั้ง “ตลาดกลางออนไลน์ระดับภูมิภาค” เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ประกอบการรายย่อย ตัวอย่างเช่น โครงการร่วมมือระหว่างรัฐบาลกับบริษัทเทคโนโลยีในการสร้างแพลตฟอร์มกลางให้ชาวสวนผลไม้ในภาคใต้ขายของได้ตรงถึงลูกค้าโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง แนวทางนี้

สอดคล้องกับค่านิยมไทยด้าน “ความร่วมมือร่วมใจ” และ “การแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อชุมชน” การร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างรัฐกับเอกชนจะช่วยให้การพัฒนาโครงสร้างดิจิทัลเป็นไปอย่างรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และครอบคลุม ช่วยให้ประเทศไทยเข้าสู่เศรษฐกิจดิจิทัลได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

1.3 การใช้เศรษฐศาสตร์สีเขียวขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เศรษฐศาสตร์สีเขียวเป็นแนวคิดที่เน้นการพัฒนาเศรษฐกิจโดยไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างกิจกรรมทางเศรษฐกิจกับการอนุรักษ์ธรรมชาติ เช่น การส่งเสริมพลังงานสะอาด การใช้ทรัพยากรหมุนเวียน และการจัดการของเสียอย่างเป็นระบบ ในสังคมไทยที่กำลังเผชิญกับวิกฤตสิ่งแวดล้อม ทั้งฝุ่น PM2.5 น้ำเสีย และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ แนวคิดนี้สามารถนำมาใช้ในระดับท้องถิ่นได้ทันที เช่น การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่ผลิตพลังงานจากแสงอาทิตย์ การใช้วัสดุรีไซเคิลในการผลิตสินค้า หรือการสร้างระบบจัดการขยะที่มีประสิทธิภาพและสร้างรายได้ให้กับชุมชน นอกจากนี้ภาครัฐสามารถกำหนดมาตรการภาษีเพื่อสนับสนุนการผลิตสีเขียว หรือจัดระบบจัดซื้อจัดจ้างที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างแรงจูงใจในตลาด ทั้งนี้ การส่งเสริมเศรษฐศาสตร์สีเขียวไม่เพียงแต่ช่วยลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังเป็นการลงทุนในอนาคต โดยเฉพาะเมื่อแนวโน้มของตลาดโลกกำลังมุ่งสู่ผลิตภัณฑ์และบริการที่มีความรับผิดชอบต่อธรรมชาติมากขึ้น (Keynes, John Maynard. 1930)

1.3.1 ส่งเสริมพลังงานสะอาดในระดับครัวเรือนและชุมชน

การใช้พลังงานสะอาด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ ลม หรือชีวมวล เป็นแนวทางสำคัญของเศรษฐศาสตร์สีเขียวที่สามารถนำมาใช้ได้จริงในระดับท้องถิ่น รัฐควรสนับสนุนให้ครัวเรือนและชุมชนติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์โดยให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำ หรือให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษีสำหรับผู้ลงทุนในพลังงานสะอาด นอกจากนี้ การจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนด้านพลังงาน เช่น โรงงานผลิตไฟฟ้าพลังงานชีวมวลจากเศษวัสดุเกษตร จะช่วยสร้างรายได้และการจ้างงานภายในชุมชน ลดการพึ่งพาไฟฟ้าจากฟอสซิลที่ปล่อยมลพิษสูง การขยายการใช้พลังงานสะอาดควรควบคู่กับการรณรงค์สร้างความรู้เรื่องประสิทธิภาพพลังงานและการใช้ทรัพยากรอย่างมีสติ หากประชาชนไทยเริ่มเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้พลังงานอย่างจริงจัง เช่น ปิดไฟเมื่อไม่ใช้ ใช้อุปกรณ์ประหยัดพลังงาน หรือสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่ใช้พลังงานทางเลือก จะช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและช่วยให้ไทยก้าวสู่เป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาวได้อย่างยั่งยืน

1) การส่งเสริมการติดตั้งโซลาร์เซลล์ในระดับครัวเรือนเพื่อลดภาระค่าไฟและเสริมความมั่นคงด้านพลังงาน: การสนับสนุนให้ครัวเรือนหันมาใช้พลังงานแสงอาทิตย์ผ่านการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์เป็นแนวทางสำคัญที่ตอบโจทย์ทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน รัฐสามารถมีบทบาทในการให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำหรือสนับสนุนค่าติดตั้งบางส่วน ซึ่งจะช่วยลดภาระค่าไฟฟ้าของครอบครัว โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีรายได้น้อย ตัวอย่างเช่น ชาวบ้านในจังหวัดลพบุรีได้รวมกลุ่มกันติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์บนหลังคา โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น ทำให้สามารถลดค่าไฟลงได้กว่า 40% และยังขายไฟส่วนเกินคืนให้การไฟฟ้าได้อีกด้วย นอกจากนี้ยังมีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการดูแลรักษาระบบพลังงาน ทำให้ชาวบ้านมีความรู้และสามารถพึ่งพาตนเองได้ การส่งเสริมในลักษณะนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่องความ

พอเพียง การช่วยเหลือกันในชุมชน และการใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า ซึ่งจะนำไปสู่สังคมที่มั่นคงและยั่งยืน ทั้งด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

2) การสร้างวิสาหกิจชุมชนด้านพลังงานชีวมวลจากเศษวัสดุการเกษตรเพื่อลดของเสียและสร้างรายได้: การนำเศษวัสดุทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว กิ่งไม้ หรือแกลบ มาผลิตเป็นพลังงานชีวมวล เป็นแนวทางที่ไม่เพียงแต่ลดปัญหาการเผาเศษวัสดุที่ก่อให้เกิดฝุ่น PM 2.5 แต่ยังเป็นการเปลี่ยนของเสียให้กลายเป็นพลังงานสร้างรายได้ให้ชุมชนอีกด้วย ตัวอย่างเช่น วิสาหกิจชุมชนบ้านหนองหล่ม จังหวัดอุบลราชธานี ได้จัดตั้งโรงงานขนาดเล็กที่นำกากอ้อยและฟางข้าวมาผลิตเป็นเชื้อเพลิงชีวมวล เพื่อนำไปใช้ในโรงอบข้าวหรือขายให้โรงงานในพื้นที่ ทำให้เกิดการจ้างงานในท้องถิ่นและเพิ่มรายได้ให้ครัวเรือน นอกจากนี้ยังมีการอบรมให้เยาวชนในชุมชนรู้จักคุณค่าของทรัพยากร และสร้างนวัตกรรมพลังงานอย่างต่อเนื่อง สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงค่านิยมไทยด้านการรู้จักใช้ทรัพยากรอย่างประหยัด การทำมาหากินโดยไม่เบียดเบียนสิ่งแวดล้อม และการร่วมแรงร่วมใจของคนในชุมชน การผลักดันวิสาหกิจเช่นนี้จึงเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจสีเขียวและส่งเสริมความยั่งยืนของชุมชนไทยอย่างแท้จริง

3) การสร้างจิตสำนึกด้านการใช้พลังงานอย่างรู้คุณค่าในชีวิตประจำวันของคนไทย: การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของประชาชนให้หันมาใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพเป็นหัวใจของการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระดับประเทศ การรณรงค์ให้ประชาชนรู้จักปิดไฟเมื่อไม่ใช้งาน ปรับอุณหภูมิเครื่องปรับอากาศให้เหมาะสม และเลือกใช้อุปกรณ์ประหยัดพลังงาน เป็นแนวทางที่ง่ายแต่ทรงพลัง โดยสามารถเริ่มได้จากการปลูกฝังตั้งแต่วัยเด็กในโรงเรียน หรือผ่านสื่อท้องถิ่นและกิจกรรมชุมชน ตัวอย่างเช่น ในโรงเรียนวัดคลองใหม่ เขตบางบอน กรุงเทพมหานคร ได้จัดกิจกรรม “ห้องเรียนประหยัดพลังงาน” โดยให้นักเรียนสังเกตพฤติกรรมการใช้ไฟในบ้านและนำข้อมูลมารายงานผล พร้อมทั้งจัดประกวดครอบครัวต้นแบบด้านการประหยัดพลังงาน ส่งผลให้นักเรียนและผู้ปกครองเกิดความตระหนักและร่วมมือกันลดการใช้พลังงานอย่างเห็นผล แนวทางนี้สะท้อนถึงค่านิยมไทยด้านความกตัญญูต่อธรรมชาติ การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า และการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สังคมไทยสามารถปรับตัวเข้าสู่อนาคตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมั่นคง

1.3.2 ส่งเสริมการรีไซเคิลและเศรษฐกิจหมุนเวียนในระดับชุมชน

เศรษฐกิจหมุนเวียน (circular economy) เป็นแนวทางสำคัญของเศรษฐศาสตร์สีเขียวที่เน้นการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าสูงสุด โดยลดของเสียและนำกลับมาใช้ใหม่อย่างมีประสิทธิภาพ ในระดับชุมชนของไทยสามารถส่งเสริมการแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง โดยจัดตั้งจุดรับซื้อวัสดุรีไซเคิลที่มีระบบคัดแยกชัดเจน และให้รางวัลแก่ครัวเรือนที่แยกขยะอย่างสม่ำเสมอ อีกแนวทางที่ได้ผลคือการส่งเสริมวิสาหกิจชุมชนที่แปรรูปของเสีย เช่น การผลิตกระเป๋จากถุงนมพลาสติก หรือเฟอร์นิเจอร์จากไม้พาเลตเก่า ซึ่งช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในพื้นที่และลดภาระสิ่งแวดล้อมในเวลาเดียวกัน ภาครัฐควรสนับสนุนงบประมาณด้านการอบรม ความรู้ และอุปกรณ์ในการคัดแยกขยะ พร้อมทั้งจัดเทศกาลรีไซเคิลเพื่อสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน นอกจากนี้ควรมีมาตรการจูงใจผู้ผลิตให้ใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หากระบบรีไซเคิลเข้มแข็งตั้งแต่ระดับ

ครัวเรือนจนถึงภาคธุรกิจ จะเป็นพลังขับเคลื่อนเศรษฐกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสร้างรายได้อย่างยั่งยืนในชุมชนไทย

1) การส่งเสริมการแยกขยะตั้งแต่ต้นทางเพื่อสร้างจิตสำนึกความรับผิดชอบร่วมกัน การปลูกฝังค่านิยมเรื่องความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมเริ่มต้นได้จากครัวเรือน โดยการส่งเสริมให้คนในชุมชนแยกขยะตั้งแต่ต้นทาง เช่น ขยะแห้ง ขยะเปียก ขยะรีไซเคิล และขยะอันตราย ถือเป็นแนวทางสร้างพฤติกรรมที่มีจิตสำนึกร่วมตามหลักวัฒนธรรมไทยที่เน้น “ความสามัคคี” และ “การอยู่ร่วมกันอย่างเอื้อเฟื้อ” ตัวอย่างที่เห็นผลคือชุมชนบางแห่งในจังหวัดอุดรธานีที่จัดตั้งจุดรับซื้อขยะรีไซเคิลพร้อมจัดระบบคัดแยกขยะอย่างชัดเจน โดยให้รางวัลแก่ครอบครัวที่แยกขยะสม่ำเสมอ เช่น การลดค่าน้ำหรือค่าไฟ หรือมอบของใช้ในครัวเรือน ซึ่งช่วยให้คนในชุมชนเกิดความภูมิใจและตระหนักถึงบทบาทของตนในการลดขยะและยังเชื่อมโยงกับค่านิยมของไทยเรื่อง “ความประหยัดและพอเพียง” ที่สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง นอกจากนี้การแยกขยะยังช่วยให้วัสดุสามารถเข้าสู่ระบบรีไซเคิลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดภาระเทศบาลในการกำจัดขยะ และยังช่วยสร้างระบบเศรษฐกิจหมุนเวียนที่ยั่งยืนจากระดับรากหญ้าอย่างแท้จริง

2) การพัฒนาและสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนเพื่อแปรรูปวัสดุเหลือใช้: การสนับสนุนวิสาหกิจชุมชนที่มีการแปรรูปวัสดุเหลือใช้ให้เป็นผลิตภัณฑ์ใหม่ เป็นการส่งเสริม “การทำมาหากินอย่างสุจริต” และ “การช่วยเหลือกันในชุมชน” ตามค่านิยมไทยยุคใหม่ที่เน้นความร่วมมือและการสร้างโอกาสร่วมกัน ตัวอย่างเช่น กลุ่มแม่บ้านในจังหวัดนครปฐมที่รวมตัวกันแปรรูปถนอมพลาสติกใช้แล้วให้เป็นกระเป๋าแฟชั่นหลากหลายแบบ หรือกลุ่มช่างไม้ที่นำไม้พาเลตต์เก่ามาออกแบบเป็นเฟอร์นิเจอร์ ซึ่งนอกจากจะลดของเสียในชุมชน ยังสร้างรายได้เสริมให้ครอบครัวและสร้างแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่เห็นคุณค่าของวัสดุเหลือใช้ การดำเนินงานในลักษณะนี้ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐหรือองค์กรเอกชนผ่านงบประมาณเพื่อซื้ออุปกรณ์และอบรมเทคนิคใหม่ ๆ เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์หรือการขายออนไลน์ ทั้งนี้กิจกรรมวิสาหกิจชุมชนยังส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและสร้างอาชีพที่มั่นคงซึ่งสะท้อนถึงคุณค่าทางสังคมไทยเรื่อง “การแบ่งปัน” และ “ความขยันหมั่นเพียร” ทำให้เศรษฐกิจหมุนเวียนไม่เพียงลดขยะและพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากไทยอย่างแท้จริง

3) การสร้างแรงจูงใจและวัฒนธรรมรีไซเคิลผ่านเทศกาลและกิจกรรมในชุมชน: การจัดกิจกรรมหรือเทศกาลรีไซเคิลเป็นการปลูกฝังค่านิยมเชิงสร้างสรรค์ที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตไทยซึ่งให้ความสำคัญกับความรื่นเริงและการมีส่วนร่วมของทุกเพศทุกวัย เช่น การจัด “งานตลาดนัดรีไซเคิล” ที่คนในชุมชนนำวัสดุเหลือใช้มาแลกเปลี่ยน ซื้อขาย หรือจัดประกวดผลิตภัณฑ์จากวัสดุรีไซเคิลเพื่อให้เยาวชนและผู้สูงอายุได้ร่วมกิจกรรมร่วมกัน นอกจากนี้ยังสามารถเชิญชวนโรงเรียน วัด และองค์กรท้องถิ่นให้ร่วมมือกันจัดนิทรรศการหรือเวิร์กช็อปสอนทำของใช้จากขยะ เช่น การประดิษฐ์กระเป๋าจากเสื้อผ้าเก่า หรือปลูกต้นไม้ในขวดน้ำพลาสติก กิจกรรมเหล่านี้ไม่เพียงทำให้คนเกิดความรู้สึกผูกพันกับชุมชน แต่ยังสอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “ความคิดสร้างสรรค์” และ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” การส่งเสริมให้ผู้ผลิตเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้ก็เป็นแนวทางหนึ่งในการสร้างแรงจูงใจเชิงระบบ หากชุมชนไทยมีวัฒนธรรมรีไซเคิลเป็นพื้นฐาน การจัดการทรัพยากรจะมีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมคุณภาพชีวิตในระยะยาว

1.3.3 พัฒนานโยบายจัดซื้อจัดจ้างของรัฐที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การใช้งบประมาณภาครัฐเพื่อจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการนับเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันเศรษฐกิจสีเขียว หากรัฐนำแนวทาง "จัดซื้อจัดจ้างสีเขียว" (Green Procurement) มาใช้โดยให้คะแนนพิเศษแก่ผู้เสนอราคาที่ใช้วัสดุเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม หรือกระบวนการผลิตที่ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก จะช่วยกระตุ้นให้ภาคเอกชนหันมาพัฒนาสินค้าสีเขียวมากขึ้น เช่น การจัดซื้อเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ผ่านมาตรฐานเบอร์ 5 การจัดหากระดาษจากแหล่งผลิตที่ยั่งยืน หรือการจ้างบริษัททำความสะอาดที่ใช้ผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ ไม่เพียงแต่จะช่วยลดมลภาวะ แต่ยังเป็นแบบอย่างให้เอกชนรายอื่นเห็นถึงทิศทางของตลาดและพฤติกรรมผู้บริโภค การจัดอบรมให้หน่วยงานรัฐเข้าใจหลักเกณฑ์การจัดซื้อที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมควบคู่กับคุณภาพและราคา จะช่วยให้การดำเนินนโยบายนี้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ หากประเทศไทยสามารถใช้พลังของงบประมาณแผ่นดินอย่างมีเป้าหมายต่อสิ่งแวดล้อม ก็จะเป็นการสร้างกลไกขับเคลื่อนเศรษฐกิจสีเขียวอย่างเป็นระบบทั่วประเทศ

1) การส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมผ่านการใช้งบประมาณภาครัฐ: การใช้งบประมาณของรัฐในการจัดซื้อจัดจ้างสินค้าและบริการไม่เพียงเป็นการจัดหาทรัพยากรเพื่อการบริหารงานเท่านั้น แต่ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการส่งเสริมจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมแก่ประชาชนไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากภาครัฐให้ความสำคัญกับการเลือกสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น เครื่องใช้ไฟฟ้าที่มีฉลากเบอร์ 5 หรือผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ง่าย จะช่วยให้ผู้รับบริการหรือเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องเกิดความตระหนักในผลกระทบของการบริโภค นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงค่านิยมเรื่อง “ความพอเพียง” และ “การไม่เบียดเบียนผู้อื่น” ซึ่งสอดคล้องกับวิถีไทยร่วมสมัยที่ใส่ใจต่อสังคมและธรรมชาติ เช่น หน่วยงานราชการท้องถิ่นบางแห่งในภาคเหนือได้มีการจัดซื้อชุดโต๊ะประชุมที่ผลิตจากไม้ยางพาราไร้ไซเคิล ซึ่งช่วยลดการตัดไม้ทำลายป่า อีกทั้งยังเป็นการสนับสนุนผู้ประกอบการท้องถิ่นที่เน้นการผลิตเชิงอนุรักษ์ เป็นตัวอย่างของการใช้จ่ายที่คุ้มค่าและมีจริยธรรมสอดคล้องกับความเป็นไทยในยุคปัจจุบัน

2) การปรับเกณฑ์จัดซื้อจัดจ้างเพื่อสร้างแรงจูงใจต่อภาคธุรกิจสีเขียว: การกำหนดหลักเกณฑ์การจัดซื้อจัดจ้างที่ให้คะแนนพิเศษแก่ผู้เสนอราคาที่มีนโยบายสิ่งแวดล้อมชัดเจน เช่น การลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์หรือการใช้วัสดุรีไซเคิล ถือเป็นการใช้กลไกของรัฐเพื่อสร้างแรงจูงใจแก่ภาคเอกชนในการปรับตัวเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจสีเขียว ซึ่งเป็นแนวทางที่สะท้อนถึงค่านิยม “การอยู่ร่วมกันอย่างสมดุล” ในสังคมไทยยุคใหม่ ตัวอย่างเช่น กระทรวงสาธารณสุขบางแห่งได้จัดซื้อผลิตภัณฑ์ทำความสะอาดจากบริษัทที่ใช้สมุนไพรไทยแทนสารเคมี ซึ่งนอกจากลดมลพิษและอันตรายต่อสุขภาพแล้ว ยังช่วยอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นและเสริมสร้างเศรษฐกิจฐานราก การกำหนดเกณฑ์เหล่านี้ยังช่วยให้ธุรกิจทั่วไปเริ่มตระหนักถึงคุณค่าของธรรมชาติในห่วงโซ่การผลิตและบริการ ซึ่งนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทั้งระบบในระยะยาว และสร้างแนวโน้มของตลาดที่ให้ความสำคัญกับ “คุณค่าร่วม” มากกว่า “กำไรสูงสุด” เพียงอย่างเดียว นับเป็นก้าวสำคัญของรัฐในการเชื่อมโยงนโยบายกับการเปลี่ยนพฤติกรรมภาคธุรกิจ

3) การพัฒนาศักยภาพเจ้าหน้าที่รัฐให้มีความรู้เรื่องจัดซื้อจัดจ้างสีเขียว: การจัดอบรมและพัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่รัฐให้เข้าใจแนวคิดการจัดซื้อจัดจ้างที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ นโยบายนี้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมและต่อเนื่อง การปลูกฝังความรู้กับจริยธรรมในการตัดสินใจจัดซื้อ เช่น การเปรียบเทียบราคากับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม หรือการเลือกใช้สินค้าที่ยั่งยืนแม้มีราคาสูงขึ้นเล็กน้อย เป็น

การส่งเสริมให้เจ้าหน้าที่รัฐปฏิบัติงานตามหลัก “ธรรมาภิบาล” และ “ความรับผิดชอบต่อสังคม” ซึ่งเป็นค่านิยมสำคัญในสังคมไทยยุคใหม่ ตัวอย่างเช่น กรมการปกครองได้จัดอบรมหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอให้เข้าใจหลักเกณฑ์การจัดซื้อวัสดุสำนักงานที่ปลอดสารพิษ พร้อมจัดทำคู่มือประกอบการพิจารณาจัดซื้อ ซึ่งช่วยลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความโปร่งใส ทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันในองค์กร เป็นการพัฒนาศักยภาพบุคลากรที่ตอบโจทย์ทั้งในระดับการบริหารราชการและความยั่งยืนด้านสิ่งแวดล้อมไปพร้อมกัน

1.3.4 ปลุกฝังแนวคิดเศรษฐศาสตร์สีเขียวในระบบการศึกษา

การสร้างที่ยั่งยืนไม่สามารถพึ่งนโยบายจากภาครัฐหรือภาคธุรกิจเพียงอย่างเดียว แต่ต้องเริ่มจากการปลุกฝังแนวคิดตั้งแต่ระดับเยาวชน การบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจหมุนเวียน และการใช้ทรัพยากรอย่างรับผิดชอบต่อเข้าสู่หลักสูตรในโรงเรียนทุกระดับ จะช่วยสร้างจิตสำนึกและพฤติกรรมที่ยั่งยืนในระยะยาว โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมฝึกแยกขยะ ปลุกต้นไม้ สร้างแปลงผักปลอดสาร หรือนำเสนอแนวคิดสร้างสรรค์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์รีไซเคิล การให้รางวัลหรือโควตาเรียนต่อแก่เยาวชนที่มีผลงานด้านสิ่งแวดล้อม ก็เป็นแรงจูงใจที่ได้ผล ภาครัฐควรร่วมกับกระทรวงศึกษาธิการและภาคเอกชนจัดตั้งโครงการ “โรงเรียนสีเขียว” หรือ “นักเรียนเศรษฐกิจหมุนเวียน” ที่เน้นการเรียนรู้จากการลงมือทำจริง และเชื่อมโยงกับชุมชนโดยรอบ หากเด็กไทยเติบโตมาพร้อมกับแนวคิดเศรษฐศาสตร์สีเขียว จะช่วยสร้างสังคมที่เห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ และพร้อมรับผิดชอบต่อโลกใบนี้อย่างเป็นรูปธรรมในอนาคต

1) การบูรณาการเนื้อหาเศรษฐศาสตร์สีเขียวเข้าสู่หลักสูตรการเรียนรู้: การปลุกฝังแนวคิดเศรษฐศาสตร์สีเขียวควรเริ่มจากการบูรณาการเนื้อหาเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจหมุนเวียน และการใช้ทรัพยากรอย่างรับผิดชอบต่อเข้าไปในหลักสูตรของโรงเรียนทุกระดับ ตั้งแต่ชั้นประถมจนถึงมัธยม โดยสามารถแทรกเนื้อหาเหล่านี้ในวิชาสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์ หรือแม้แต่วิชาศิลปะ เช่น การให้นักเรียนทำโครงการเกี่ยวกับการออกแบบผลิตภัณฑ์รีไซเคิลจากขยะในครัวเรือน การศึกษาเรื่องปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นต์ในชีวิตประจำวัน หรือการคำนวณต้นทุนสิ่งแวดล้อมของพฤติกรรมต่าง ๆ ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ โรงเรียนแห่งหนึ่งในจังหวัดเชียงใหม่ได้รวมกิจกรรม “ปิดไฟให้โลกพัก” และ “ลดการใช้พลาสติก” เข้ากับบทเรียน และให้นักเรียนสรุปผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในรูปแบบรายงานเชิงวิเคราะห์ ซึ่งช่วยกระตุ้นให้เด็กมีความเข้าใจด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมควบคู่กัน สอดคล้องกับค่านิยมไทยในยุคปัจจุบันที่เน้น “ความรับผิดชอบต่อส่วนรวม” และ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ทำให้เกิดพลเมืองรุ่นใหม่ที่เกิดเป็นและเห็นคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติ

2) การส่งเสริมกิจกรรมปฏิบัติจริงเพื่อสร้างพฤติกรรมเชิงบวกด้านสิ่งแวดล้อม: การส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสเรียนรู้จากการลงมือทำจริงเป็นหัวใจสำคัญของการปลุกฝังเศรษฐศาสตร์สีเขียวอย่างยั่งยืน โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมหลากหลาย เช่น การแยกขยะปลอดภัย การทำปุ๋ยหมักจากเศษอาหาร การปลูกพืชผักปลอดสารพิษในแปลงเรียนรู้ และการออกแบบผลิตภัณฑ์จากวัสดุรีไซเคิล ซึ่งล้วนเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กได้เข้าใจคุณค่าของทรัพยากรและหลักคิดของเศรษฐกิจหมุนเวียน ตัวอย่างเช่น โรงเรียนชุมชนในจังหวัดสุรินทร์ได้จัดโครงการ “1 ครอบครัว 1 แปลงผัก” ให้เด็กนำเมล็ดพันธุ์กลับไปปลูกที่บ้าน พร้อมสรุปผลการดูแลและบริโภคในชีวิตประจำวัน ซึ่งไม่เพียงแต่สร้างพฤติกรรมประหยัดและพึ่งพาตนเองเท่านั้น แต่ยังสอดคล้องกับค่านิยมไทยด้าน “ความกตัญญูต่อธรรมชาติ” และ “ความสามัคคีในครอบครัว”

เมื่อเด็กมีประสบการณ์ตรงจากกิจกรรมเหล่านี้ ก็จะสามารถนำแนวคิดไปต่อยอดในอนาคต เช่น เป็นผู้ประกอบการสีเขียว หรือเป็นผู้นำชุมชนที่มีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมอย่างแท้จริง

3) การสร้างระบบรางวัลและแรงจูงใจที่ยกระดับความภาคภูมิใจของเยาวชน: การสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนมีความภูมิใจในพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมสามารถทำได้ผ่านระบบรางวัล การให้โควตาเรียนต่อ หรือการยกย่องในระดับโรงเรียนและชุมชน การจัดตั้งรางวัล “นักเรียนหัวใจสีเขียว” หรือ “เยาวชนรักษ์โลกดีเด่น” โดยภาครัฐหรือหน่วยงานท้องถิ่น จะช่วยกระตุ้นให้เด็กเกิดความตื่นตัวและมองเห็นความสำคัญของการเป็นผู้นำด้านสิ่งแวดล้อม เช่น โรงเรียนในเขตมินบุรีจัดประกวด “โครงการนักคิดสายเขียว” ให้เด็กคิดแผนธุรกิจจากของเหลือใช้ แล้วนำเสนอผลงานต่อชุมชน พร้อมรับเกียรติบัตรและทุนการศึกษา สิ่งเหล่านี้ช่วยหล่อหลอมให้เกิดค่านิยมใหม่ในสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับ “ความดี” มากกว่าความเก่งเพียงอย่างเดียว และเชื่อว่าความสำเร็จทางวิชาการควรมาพร้อมกับ “ความรับผิดชอบต่อสังคม” การสร้างระบบรางวัลในลักษณะนี้ยังเป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนรุ่นใหม่เลือกทางเดินชีวิตที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และพร้อมขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงในอนาคตอย่างยั่งยืน

1.4 การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรม

เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาเศรษฐกิจฐานราก เช่น เกษตรกรรม การท่องเที่ยวชุมชน และวิสาหกิจชุมชน โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามายกระดับศักยภาพ เช่น การใช้แอปพลิเคชันเพื่อบริหารจัดการฟาร์ม การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงผลผลิต หรือการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ในการขายสินค้าเกษตรโดยไม่ผ่านพ่อค้าคนกลาง ในประเทศไทย แนวทางนี้สามารถช่วยลดความเหลื่อมล้ำระหว่างเมืองกับชนบท ทำให้เกษตรกรหรือผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเข้าถึงตลาด สินค้า และความรู้ได้อย่างทั่วถึง การส่งเสริมให้คนรุ่นใหม่กลับบ้านมาใช้เทคโนโลยีและความรู้ที่มีต่อยอดธุรกิจของครอบครัว ยังช่วยสร้างความเข้มแข็งในระดับชุมชนได้อีกด้วย ภาครัฐสามารถร่วมมือกับภาคเอกชนและสถาบันการศึกษาในการจัดอบรมทักษะดิจิทัล การให้ทุนสนับสนุน หรือจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมในท้องถิ่นเพื่อให้คำปรึกษาแก่ชุมชนโดยตรง การผลักดันเศรษฐกิจฐานรากเชิงสร้างสรรค์นี้ จะเป็นรากฐานสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจไทยที่ยืดหยุ่นและยั่งยืนในระยะยาว (ภัทราพร จันตะนี, 2560)

1.4.1 ยกระดับเกษตรกรรมด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถช่วยเกษตรกรไทยเปลี่ยนผ่านจากการเกษตรแบบดั้งเดิมสู่ระบบที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืนมากขึ้น เช่น การใช้แอปพลิเคชันจัดการฟาร์มเพื่อติดตามสภาพอากาศ การให้น้ำและปุ๋ยที่แม่นยำ หรือการเก็บข้อมูลผลผลิตเพื่อนำไปวิเคราะห์ในฤดูถัดไป เทคโนโลยีเช่น IoT และเซนเซอร์ไร้สายยังช่วยควบคุมสภาพแวดล้อมในโรงเรือนแบบอัตโนมัติ ซึ่งช่วยประหยัดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต การเชื่อมโยงข้อมูลผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ยังทำให้เกษตรกรสามารถเข้าถึงตลาดโดยตรง โดยไม่ต้องพึ่งพาพ่อค้าคนกลาง ซึ่งเพิ่มรายได้อย่างเป็นธรรม รัฐสามารถส่งเสริมผ่านการอบรมทักษะดิจิทัลสำหรับเกษตรกร และการให้สินเชื่อดอกเบี้ยต่ำสำหรับการลงทุนด้านเทคโนโลยี การร่วมมือกับสถาบันการศึกษายังสามารถช่วยวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีราคาถูกลงที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น หากเกษตรกรไทยเข้าถึงเทคโนโลยีและข้อมูลได้อย่างทั่วถึง จะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่เข้มแข็งและยั่งยืนในระยะยาว

1) การใช้เทคโนโลยี IoT และแอปพลิเคชันเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต: เทคโนโลยีดิจิทัลสามารถพลิกโฉมการเกษตรแบบดั้งเดิมให้กลายเป็นระบบที่แม่นยำและยั่งยืนมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการใช้เซนเซอร์ IoT และแอปพลิเคชันจัดการฟาร์ม ที่ช่วยติดตามสภาพดิน อุณหภูมิ ความชื้น และสภาพอากาศแบบเรียลไทม์ เกษตรกรสามารถให้น้ำและปุ๋ยในปริมาณที่เหมาะสม ลดการใช้ทรัพยากรและเพิ่มผลผลิต ตัวอย่างเช่น กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์ในจังหวัดราชบุรีใช้แอป “ฟาร์มบอท” ควบคุมการให้น้ำในแปลงผักออร์แกนิก ช่วยลดต้นทุนได้กว่า 30% และเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้อย่างชัดเจน แนวทางนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยที่ให้ความสำคัญกับ “ความพอเพียง” และ “การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า” เมื่อเกษตรกรสามารถใช้เทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ก็จะทำให้การทำเกษตรกรรมไม่ใช่เพียงแค่การดำรงชีพแบบดั้งเดิม แต่กลายเป็นอาชีพที่มีศักดิ์ศรี สร้างรายได้ที่มั่นคงและยั่งยืนได้ในระยะยาว

2) การเข้าถึงตลาดโดยตรงผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และโซเชียลมีเดีย: การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยเชื่อมโยงเกษตรกรกับผู้บริโภคโดยตรงผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยลดบทบาทพ่อค้าคนกลาง ทำให้เกษตรกรได้รับราคาที่ยุติธรรมและเพิ่มอำนาจในการต่อรอง เช่น การใช้แอปพลิเคชัน “ฟู้ดฟอร์เวิร์ด” หรือ “เกษตรกรไทยออนไลน์” ที่ให้เกษตรกรสามารถโพสต์ขายสินค้าโดยตรงถึงลูกค้า พร้อมระบบชำระเงินและจัดส่งถึงบ้าน ตัวอย่างที่น่าสนใจคือกลุ่มเกษตรกรในจังหวัดสกลนครที่รวมตัวกันเปิดเพจเฟซบุ๊กขายข้าวอินทรีย์ โดยใช้สตอรี่เล่าเรื่องราวของชาวนาและวิธีการปลูกข้าวแบบปลอดสาร เป็นที่นิยมในกลุ่มผู้บริโภคยุคใหม่และสามารถขยายฐานลูกค้าได้กว้างขวาง การตลาดรูปแบบนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยยุคใหม่ที่เน้น “ความซื่อสัตย์ โปร่งใส” และ “ความภาคภูมิใจในอาชีพ” อีกทั้งยังส่งเสริมให้เกิดการบริโภคอย่างรับผิดชอบ เป็นรากฐานสำคัญของเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน

3) การพัฒนาองค์ความรู้และส่งเสริมทักษะดิจิทัลในชุมชนเกษตรกรรม: การยกระดับเกษตรกรด้วยเทคโนโลยีไม่อาจเกิดขึ้นได้หากปราศจากการส่งเสริมความรู้และทักษะดิจิทัลแก่เกษตรกรในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในชุมชนชนบทที่มักขาดโอกาสเข้าถึงข้อมูลและเครื่องมือทันสมัย รัฐจึงควรสนับสนุนการอบรมเชิงปฏิบัติการ การให้ทุนสนับสนุนอุปกรณ์พื้นฐาน และการร่วมมือกับมหาวิทยาลัยหรือสถาบันการศึกษาเพื่อวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีราคาถูกลงที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมในท้องถิ่น เช่น โครงการ “สมาร์ทฟาร์มชุมชน” ของมหาวิทยาลัยแม่โจ้ ที่สอนชาวบ้านใช้เซนเซอร์ควบคุมโรงเรือนผักและบันทึกข้อมูลผ่านแท็บเล็ตพื้นฐาน โดยมีนิสิตคอยให้คำแนะนำอย่างต่อเนื่อง สะท้อนถึงค่านิยมไทยด้าน “การแบ่งปันความรู้” และ “การพึ่งพาอาศัยกัน” การพัฒนาองค์ความรู้เหล่านี้จะช่วยให้เกษตรกรไทยมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี สร้างเครือข่ายความร่วมมือ และมีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจท้องถิ่นอย่างมีคุณภาพและยั่งยืนในระยะยาว

1.4.2 ส่งเสริมการค้าชุมชนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

การนำแพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในการค้าชุมชน เป็นอีกแนวทางสำคัญในการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทที่มีผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นคุณภาพดีแต่ขาดช่องทางการจำหน่าย เทคโนโลยีช่วยให้ผู้ประกอบการรายย่อยสามารถเปิดร้านค้าออนไลน์ผ่านเว็บไซต์หรือแอปพลิเคชัน เช่น Facebook, TikTok, Shopee หรือ Lazada โดยไม่ต้องเสียค่าเช่าพื้นที่ และสามารถเข้าถึงลูกค้าทั่วประเทศหรือแม้แต่ต่างประเทศได้ การอบรมความรู้เรื่องการทำการตลาดออนไลน์ การถ่ายภาพสินค้าให้ดูน่าสนใจ และการใช้

ระบบขนส่งอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นทักษะสำคัญที่ชุมชนควรได้รับ รัฐสามารถร่วมกับภาคเอกชนสร้างศูนย์เรียนรู้ด้านอีคอมเมิร์ซในระดับอำเภอ เพื่อช่วยแนะนำการตั้งร้านค้า การสร้างแบรนด์ และการบริหารจัดการทางการเงิน การเปิดช่องทางเหล่านี้จะช่วยให้คนในชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น มีอาชีพเสริม และไม่ต้องย้ายถิ่นฐานเข้ามาในเมือง หากเศรษฐกิจดิจิทัลสามารถเชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ท้องถิ่นอย่างสร้างสรรค์ จะเป็นแรงผลักดันสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่ยั่งยืน

1) การเปิดโอกาสให้ผู้ประกอบการท้องถิ่นใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการจำหน่ายสินค้า: การค้าชุมชนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ช่วยลดอุปสรรคด้านสถานที่และต้นทุนของผู้ประกอบการรายย่อยในชนบทได้อย่างมีประสิทธิภาพ แทนที่จะต้องเช่าร้านหรือรอพ่อค้าคนกลาง ผู้ขายสามารถเปิดร้านค้าบน Facebook, Shopee หรือ TikTok Shop ได้ง่าย ๆ ด้วยสมาร์ตโฟนเครื่องเดียว ตัวอย่างเช่น กลุ่มแม่บ้านในจังหวัดลำพูนได้รวมกลุ่มกันผลิตผ้าทอพื้นเมือง แล้วนำไปจำหน่ายผ่านเพจ Facebook ชื่อ "ผ้าทอเมืองลำพูนแพชั่นใหม่" พร้อมไลฟ์สดนำเสนอสินค้าสไตล์คนรุ่นใหม่ ทำให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าในเมืองและต่างประเทศมากขึ้น ช่องทางออนไลน์เหล่านี้ไม่เพียงสร้างรายได้ แต่ยังช่วยส่งเสริมค่านิยมไทยเรื่อง “ความภาคภูมิใจในภูมิปัญญาท้องถิ่น” และ “การพึ่งพาตนเอง” ได้อย่างชัดเจน การเปิดโอกาสให้คนในชุมชนสามารถใช้เทคโนโลยีเพื่อสื่อสารกับตลาดโลก ถือเป็นการส่งเสริมความเท่าเทียมทางเศรษฐกิจและสร้างความมั่นคงในระดับครัวเรือนได้อย่างยั่งยืน

2) การเสริมสร้างทักษะด้านดิจิทัลและการตลาดออนไลน์ให้กับคนในชุมชน: ความรู้ด้านดิจิทัลและการตลาดออนไลน์เป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้การค้าชุมชนประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน การอบรมเรื่องการถ่ายภาพสินค้าให้สวยงาม การเขียนข้อความที่ดึงดูดใจลูกค้า การจัดโปรโมชั่น และการใช้แฮชแท็กอย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยเพิ่มยอดขายอย่างเห็นได้ชัด ตัวอย่างเช่น ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจดิจิทัลในอำเภอแม่ริม จังหวัดเชียงใหม่ ได้จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่อง “ขายของผ่าน TikTok” โดยให้เยาวชนในชุมชนสอนผู้สูงอายุเรื่องการใช้งานเบื้องต้น สร้างความร่วมมือระหว่างวัยและเกิดความภาคภูมิใจร่วมกันในชุมชน ซึ่งสะท้อนถึงค่านิยมไทยเรื่อง “การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน” และ “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” ได้อย่างงดงาม เมื่อคนในชุมชนสามารถบริหารจัดการร้านค้าออนไลน์ด้วยตนเองได้ ก็จะลดการพึ่งพาภายนอก และเปิดโอกาสให้สร้างแบรนด์ท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ชัดเจน ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ และลดการย้ายถิ่นฐานเข้าสู่เมืองได้ในระยะยาว

3) การเชื่อมโยงอัตลักษณ์ท้องถิ่นกับเศรษฐกิจดิจิทัลเพื่อสร้างความยั่งยืน

การส่งเสริมการค้าชุมชนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์จะมีพลังมากยิ่งขึ้นหากสามารถเชื่อมโยงสินค้าเข้ากับเรื่องราวของชุมชนและวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การเล่าเรื่องแหล่งที่มาของวัตถุดิบ ภูมิปัญญาการผลิต หรือประเพณีที่เกี่ยวข้อง สินค้าธรรมดา ก็จะกลายเป็นของพิเศษและมีคุณค่าทางวัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น กลุ่มชาวบ้านในอำเภอกุฉินารายณ์ จังหวัดสกลนคร ผลิตน้ำสมุนไพรพื้นบ้านจากใบเตยและอัญชัน แล้วเล่าเรื่องราวการเก็บพืชจากป่าชุมชน และการสืบทอดตำรับจากบรรพบุรุษผ่าน TikTok สั้น ๆ จนเป็นกระแสในโลกออนไลน์ และมีออร์เดอร์จากหลายจังหวัด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าคนรุ่นใหม่พร้อมสนับสนุนสินค้าที่มีรากทางวัฒนธรรม แนวทางนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยที่เน้น “ความกตัญญูต่อท้องถิ่น” และ “ความรักในวัฒนธรรม” การผสาน

ระหว่างเทคโนโลยีกับความเป็นไทย จะทำให้สินค้าชุมชนไม่เพียงแค่ขายได้ แต่ยังมียุทธศาสตร์ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม และขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืนในระยะยาว

1.4.3 สนับสนุนคนรุ่นใหม่ให้กลับบ้านพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น

การพัฒนาเศรษฐกิจฐานรากจะยั่งยืนได้ ต้องอาศัยพลังของคนรุ่นใหม่ที่มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีเข้ามาช่วยต่อยอดธุรกิจชุมชน รัฐควรมีนโยบายจูงใจให้เยาวชนที่เรียนจบด้านเทคโนโลยี เกษตร หรือนวัตกรรม กลับไปพัฒนาบ้านเกิด เช่น ให้ทุนสนับสนุนในการเริ่มต้นธุรกิจ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนไอเดีย หรือการให้ที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัยในพื้นที่ การใช้เทคโนโลยีในการสร้างแบรนด์สินค้า OTOP การแปรรูปสินค้าเกษตร หรือการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นตัวอย่างที่คนรุ่นใหม่สามารถนำมาใช้ได้อย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ยังสามารถใช้โซเชียลมีเดียเป็นเครื่องมือในการสื่อสารเรื่องราวของชุมชน สร้างภาพลักษณ์ และเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ รัฐสามารถตั้ง “ศูนย์นวัตกรรมท้องถิ่น” เพื่อเป็นแหล่งบ่มเพาะแนวคิดธุรกิจใหม่ในชุมชน หากมีการเชื่อมโยงระหว่างความรู้ใหม่กับทุนทางสังคมและวัฒนธรรมในท้องถิ่น จะเกิดพลังขับเคลื่อนที่มั่นคงและยั่งยืนต่อเศรษฐกิจฐานรากของไทย

1) การสร้างแรงจูงใจให้เยาวชนกลับถิ่นฐานเพื่อเริ่มต้นธุรกิจชุมชน: การผลักดันให้เยาวชนที่มีความรู้ความสามารถกลับไปพัฒนาบ้านเกิดจำเป็นต้องมีแรงจูงใจที่ชัดเจนและต่อเนื่อง เช่น การให้ทุนเริ่มต้นธุรกิจ การจัดกิจกรรม Startup ในระดับอำเภอ และการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น ตัวอย่างเช่น โครงการ “ลูกหลานคืนถิ่น” ในจังหวัดอุดรธานี ที่มอบทุนสนับสนุนให้เยาวชนที่จบด้านเกษตรกรรมและนวัตกรรมอาหารกลับมาทำฟาร์มผักปลอดสารแบบแนวตั้ง โดยมีการเชื่อมโยงกับตลาดในกรุงเทพฯ ผ่านแอปส่งผักรายวัน กลุ่มนี้ไม่เพียงแค่สร้างรายได้ แต่ยังเป็นแรงบันดาลใจให้คนรุ่นใหม่เห็นว่าการอยู่บ้านเกิดก็สามารถสร้างอาชีพที่มั่นคงได้ คำนิยม “รักบ้านเกิด” และ “ตอบแทนบุญคุณแผ่นดิน” ได้รับการปลูกฝังผ่านการลงมือทำจริง หากรัฐส่งเสริมให้มีระบบรองรับที่มั่นคง คนรุ่นใหม่ก็พร้อมจะกลับไปเป็นฟันเฟืองหลักของเศรษฐกิจฐานรากในท้องถิ่นของตน

2) การบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มแก่ทรัพยากรท้องถิ่น: คนรุ่นใหม่สามารถนำความรู้ด้านเทคโนโลยีมาสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น การออกแบบบรรจุภัณฑ์ การพัฒนาโลโก้สินค้าท้องถิ่น การสร้างเว็บไซต์ขายสินค้า หรือการใช้เครื่องจักรขนาดเล็กในการแปรรูปผลผลิตเกษตร ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ กลุ่มคนรุ่นใหม่ในอำเภอนาบอน จังหวัดนครศรีธรรมราช ที่กลับบ้านมาแปรรูปกล้วยน้ำว้าเป็นกล้วยตากพรีเมียม พร้อมพัฒนาแบรนด์ “กล้วยตากคุณยาย” ด้วยบรรจุภัณฑ์ที่ทันสมัยและขายผ่าน TikTok ทำให้ยอดขายเติบโตจากหลักร้อยเป็นหลักหมื่นต่อเดือน ภาพลักษณ์ของชุมชนจึงถูกยกระดับพร้อมกับรายได้ของครอบครัว คำนิยมไทยเรื่อง “การใช้ปัญญาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น” และ “ความพอเพียงแต่มีคุณภาพ” ได้รับการยกระดับในมิติใหม่ เมื่อเทคโนโลยีถูกนำมาใช้สร้างโอกาส ไม่ใช่เพื่อแข่งขันในเมืองหลวงเพียงอย่างเดียว แต่เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในบ้านเกิดของตนอย่างยั่งยืน

3) การสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางความรู้และพี่เลี้ยงในระดับชุมชน: การสร้างความเข้มแข็งให้กับผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในท้องถิ่นจำเป็นต้องมีระบบสนับสนุนที่มีคุณภาพ เช่น การจัดตั้งศูนย์นวัตกรรมท้องถิ่นที่มีที่ปรึกษาจากมหาวิทยาลัย การจับคู่กับผู้เชี่ยวชาญด้านการเงิน การตลาด หรือเทคโนโลยี และการเปิดพื้นที่แลกเปลี่ยนไอเดียธุรกิจระหว่างชุมชน ตัวอย่างที่น่าสนใจคือ “ศูนย์เรียนรู้วิสาหกิจสร้างสรรค์” ใน

จังหวัดเชียงราย ที่เปิดให้คนรุ่นใหม่มาใช้พื้นที่ทำงาน ทดลองสินค้า และรับคำปรึกษาจากรุ่นพี่ที่ประสบความสำเร็จ การสร้างเครือข่ายเช่นนี้ช่วยให้ผู้ประกอบการหน้าใหม่ไม่ต้องเริ่มต้นคนเดียว และได้รับการชี้แนะในทิศทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “การร่วมแรงร่วมใจ” และ “การแบ่งปันความรู้” ซึ่งเป็นพื้นฐานของความยั่งยืนในสังคมไทย การมีเครือข่ายสนับสนุนที่ดีไม่เพียงช่วยให้ธุรกิจเติบโต แต่ยังสร้างชุมชนที่เกื้อกูลและพร้อมจะพัฒนาไปด้วยกันในระยะยาว

1.4.4 พัฒนาแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีในชุมชนเพื่อสร้างความรู้ทั่วถึง

การสร้างเศรษฐกิจฐานรากที่ใช้เทคโนโลยีเป็นตัวขับเคลื่อน จำเป็นต้องมีการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เข้าถึงง่ายและครอบคลุมประชาชนทุกกลุ่ม โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทหรือผู้สูงอายุที่ยังเข้าไม่ถึงความรู้ด้านดิจิทัล ภาครัฐควรร่วมมือกับมหาวิทยาลัย หน่วยงานท้องถิ่น และภาคเอกชน จัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้ดิจิทัลชุมชน” เพื่ออบรมทักษะพื้นฐาน เช่น การใช้สมาร์ทโฟน การเข้าถึงแอปพลิเคชันเกษตร หรือการทำบัญชีครัวเรือนผ่านระบบออนไลน์ นอกจากนี้ ยังควรมีการสอนการใช้งานอุปกรณ์ IoT และการประเมินข้อมูลเบื้องต้น เพื่อให้ชาวบ้านสามารถวิเคราะห์ปัญหาและตัดสินใจทางเศรษฐกิจได้อย่างแม่นยำ การเรียนรู้ควรใช้รูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น คลิปวิดีโอสั้น เกมจำลองสถานการณ์ หรือกิจกรรมภาคสนาม หากชุมชนสามารถเข้าถึงความรู้ได้อย่างต่อเนื่องและนำไปใช้ได้จริง จะช่วยลดช่องว่างทางเทคโนโลยี เสริมสร้างความมั่นใจ และนำไปสู่การใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตในระดับฐานรากอย่างยั่งยืน

1) การจัดตั้งศูนย์เรียนรู้ดิจิทัลชุมชนเพื่อการเข้าถึงความรู้ที่เท่าเทียม: การจัดตั้ง “ศูนย์เรียนรู้ดิจิทัลชุมชน” ในพื้นที่ต่าง ๆ โดยเฉพาะในชนบท ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการกระจายความรู้ด้านเทคโนโลยีอย่างเท่าเทียม ภาครัฐควรร่วมมือกับมหาวิทยาลัยและภาคเอกชน เพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ที่เปิดกว้างให้คนทุกวัยสามารถเข้าถึงได้ง่าย เช่น การจัดอบรมการใช้สมาร์ทโฟน การสื่อสารออนไลน์ หรือการใช้งานแอปพลิเคชันเพื่อการเกษตรอย่าง “ฟาร์มบอท” และ “ฟู้ดทรัคไทย” ตัวอย่างที่น่าสนใจคือ ศูนย์เรียนรู้ดิจิทัลชุมชนในอำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา ที่เปิดให้ผู้สูงอายุเรียนรู้การใช้งาน LINE เพื่อรับข่าวสารทางการเกษตร และการถ่ายภาพสินค้าขายออนไลน์ โดยมีเยาวชนอาสาสมัครเป็นพี่เลี้ยงช่วยสอนแบบใกล้ชิด แนวทางนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “การแบ่งปันและช่วยเหลือกันระหว่างรุ่น” และ “การเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน” เมื่อทุกคนมีโอกาสเข้าถึงเทคโนโลยีได้อย่างเท่าเทียม ก็จะนำไปสู่การพัฒนาที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลังอย่างแท้จริง

2) การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับบริบทชุมชน: การถ่ายทอดความรู้ด้านเทคโนโลยีให้คนในชุมชนต้องคำนึงถึงความแตกต่างของพื้นฐานความรู้ โดยควรใช้สื่อและกิจกรรมที่เข้าใจง่าย เช่น คลิปวิดีโอสั้น เกมจำลองสถานการณ์ หรือการทดลองใช้แอปพลิเคชันจริงผ่านกิจกรรมภาคสนาม ตัวอย่างเช่น ศูนย์เรียนรู้ชุมชนในจังหวัดแพร่ได้นำเกมจำลอง “ฟาร์มอัจฉริยะ” มาใช้สอนเกษตรกรรุ่นใหญ่เกี่ยวกับการใช้เซนเซอร์ควบคุมระบบน้ำ และการวิเคราะห์ข้อมูลผลผลิตผ่านแอปมือถือ วิธีนี้ช่วยให้เกษตรกรเข้าใจและทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่อย่างเป็นมิตร นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรม “แปลงสาธิต” ที่ใช้ระบบ IoT ให้ชาวบ้านได้ทดลองดูการทำงานจริง แนวทางนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยที่เน้น “การเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง” และ “การฝึกฝนร่วมกันในชุมชน” ซึ่งจะช่วยให้เทคโนโลยีให้กลายเป็นเครื่องมือที่ชาวบ้านรู้จัก เชื่อมั่น และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองและครอบครัวได้

3) การส่งเสริมบทบาทคนในชุมชนเป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี: การพัฒนาแหล่งเรียนรู้เทคโนโลยีในชุมชนจะยั่งยืนได้หากมีการสร้างผู้นำด้านดิจิทัลในระดับท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นเยาวชน อสม. ครู หรือผู้นำชุมชนที่ได้รับการอบรมแล้วนำความรู้ไปต่อยอดในพื้นที่ของตน ตัวอย่างเช่น ในจังหวัดบุรีรัมย์ มีการฝึกอบรม “ครูดิจิทัลชุมชน” ให้กับกลุ่ม อสม. และเยาวชนท้องถิ่น เพื่อให้สามารถสอนการใช้สมาร์ทโฟน การถ่ายภาพสินค้า และการเปิดร้านค้าออนไลน์ให้แก่ผู้สูงอายุและเกษตรกรรายย่อย ผลที่ได้คือการเกิด “เครือข่ายผู้ช่วยด้านดิจิทัล” ที่สามารถขยายความรู้ได้ต่อเนื่องโดยไม่ต้องพึ่งพาหน่วยงานภายนอกอย่างเดียว แนวทางนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “การพึ่งพาตนเองในชุมชน” และ “การเป็นผู้นำเพื่อส่วนรวม” เมื่อชุมชนมีบุคคลต้นแบบที่เข้าใจเทคโนโลยีและมีใจอาสา ก็จะเป็นพลังขับเคลื่อนสำคัญที่ช่วยให้การเรียนรู้แพร่หลายและต่อเนื่อง สร้างความมั่นคงทางความรู้ และลดความเหลื่อมล้ำด้านเทคโนโลยีได้อย่างเป็นรูปธรรม

1.5 การสร้างระบบเศรษฐกิจที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิตมากกว่าผลกำไร

เศรษฐศาสตร์ยุคใหม่ไม่เน้นแค่การเติบโตของ GDP หรือผลกำไรขององค์กรเท่านั้น แต่ให้ความสำคัญกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในมิติต่าง ๆ เช่น สุขภาพ ความเท่าเทียม โอกาสในการเข้าถึงบริการพื้นฐาน และความสุขโดยรวม รัฐไทยสามารถประยุกต์แนวคิดนี้ในการวางนโยบายสาธารณะ เช่น การวัดความสำเร็จของโครงการพัฒนาโดยใช้ดัชนี GNH (Gross National Happiness) ควบคู่กับตัวชี้วัดเศรษฐกิจ การจัดสรรงบประมาณควรคำนึงถึงคุณค่าทางสังคม เช่น การลงทุนด้านการศึกษาและสุขภาพ มากกว่าการลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐานเพียงอย่างเดียว ภาคธุรกิจเองก็ควรหันมาใช้แนวทาง “ธุรกิจที่มีเป้าหมายเพื่อสังคม” (social purpose) เช่น การจ้างงานในชุมชน การตั้งราคาที่ยุติธรรม และการผลิตสินค้าอย่างรับผิดชอบต่อผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม การส่งเสริมแนวคิดเช่นนี้ในระดับมหภาคและจุลภาคจะช่วยให้ประเทศไทยมีระบบเศรษฐกิจที่ยืดหยุ่น รับมือกับวิกฤตได้ดี และส่งเสริมให้คนไทยมีชีวิตที่ดีขึ้นอย่างแท้จริง ไม่ใช่เพียงแค่ตัวเลขในบัญชี (วันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ, 2550)

1.5.1 ใช้ดัชนีความสุขประชาชาติควบคู่กับการประเมินผลนโยบาย

การประเมินความสำเร็จของนโยบายภาครัฐไม่ควรพิจารณาเฉพาะ GDP หรือปริมาณการลงทุน แต่ควรพิจารณาดัชนีที่ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีเพียงใด ดัชนี GNH (Gross National Happiness) ซึ่งพิจารณามิติต่าง ๆ เช่น สุขภาพ ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความเท่าเทียม และสิ่งแวดล้อม เป็นเครื่องมือที่ไทยสามารถนำมาประยุกต์ใช้ร่วมกับตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจได้จริง เช่น เมื่อนำไปใช้ประเมินโครงการพัฒนาเมือง หากพบว่าโครงการส่งผลต่อสุขภาวะของคนในพื้นที่ลดลง ก็ควรมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับเป้าหมายด้านคุณภาพชีวิต รัฐบาลสามารถเริ่มต้นโดยบูรณาการ GNH ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ หรือจัดทำดัชนีวัดความสุขระดับท้องถิ่นเพื่อสะท้อนความรู้สึกของประชาชนโดยตรง การใช้ดัชนีลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยประเมินผลลัพธ์ได้อย่างรอบด้าน แต่ยังช่วยวางรากฐานให้เกิดระบบเศรษฐกิจที่เห็นคุณค่าของมนุษย์มากกว่าตัวเลขกำไร

1) การบูรณาการดัชนีความสุข GNH กับการวางแผนนโยบายระดับชาติ: การประเมินผลนโยบายภาครัฐที่ยึดเพียงตัวเลข GDP หรืออัตราการลงทุน อาจไม่สะท้อนคุณภาพชีวิตที่แท้จริงของประชาชน ดังนั้นการนำแนวคิด GNH (Gross National Happiness) มาบูรณาการไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ

และสังคมแห่งชาติ จะช่วยให้เกิดมิติใหม่ในการประเมินนโยบาย โดยพิจารณาทั้งด้านสุขภาพจิต ความสัมพันธ์ในครอบครัว ความมั่นคงทางสิ่งแวดล้อม และโอกาสในการเรียนรู้ เช่น แผนพัฒนาจังหวัด แม่ฮ่องสอนรุ่นใหม่ ได้ใส่ตัวชี้วัดเรื่อง “ความพึงพอใจในชีวิต” ของชาวบ้านจากแบบสอบถามรายปี ร่วมกับ ตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจ และปรับปรุงโครงการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความรู้สึกของประชาชนมากขึ้น คำนึงม ไทยเรื่อง “การอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข” และ “ความสมดุลในชีวิต” สะท้อนผ่านแนวคิดนี้อย่างเด่นชัด ซึ่ง หากรัฐยอมรับว่า “ความสุข” เป็นเป้าหมายร่วมของการพัฒนา ก็จะสร้างระบบที่ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง และ ตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

2) การใช้ดัชนีความสุขระดับท้องถิ่นเพื่อประเมินโครงการอย่างรอบด้าน: ในระดับชุมชน การ จัดทำดัชนีความสุขประจำตำบลหรืออำเภอจะช่วยให้ท้องถิ่นสามารถประเมินผลโครงการพัฒนาได้อย่างรอบ ด้านและตรงกับบริบทพื้นที่มากขึ้น โดยเก็บข้อมูลจากชาวบ้านในประเด็นต่าง ๆ เช่น ความมั่นคงทางรายได้ ความสัมพันธ์กับเพื่อนบ้าน การเข้าถึงบริการสุขภาพ และสิ่งแวดล้อมในชุมชน ตัวอย่างเช่น เทศบาลตำบล แห่งหนึ่งในจังหวัดสุโขทัยได้จัดทำ “แบบสำรวจความสุขชุมชน” ปีละ 2 ครั้ง และนำข้อมูลไปวางแผนพัฒนา เช่น การปรับปรุงสวนสาธารณะให้เป็นพื้นที่กิจกรรมครอบครัว และการส่งเสริมตลาดนัดชุมชนที่อบอุ่น ปลอดภัย แนวทางนี้สะท้อนค่านิยมไทยยุคใหม่ที่เน้น “การมีส่วนร่วมของประชาชน” และ “การใช้ข้อมูลเพื่อ พัฒนาคุณภาพชีวิต” ได้เป็นอย่างดี เมื่อประชาชนรู้สึกว่าการเสี่ยงของตนมีคุณค่า และรัฐรับฟังด้วยความเข้าใจ ก็ จะเกิดความร่วมมือที่เข้มแข็งในชุมชน และทำให้นโยบายท้องถิ่นตอบโจทย์ความสุขผู้คนได้จริง

3) การส่งเสริมให้หน่วยงานรัฐเห็นคุณค่าของมนุษย์มากกว่าตัวเลขทางเศรษฐกิจ: การนำ GNH มาใช้ควบคู่กับการประเมินผลนโยบายจะช่วยให้หน่วยงานของรัฐเปลี่ยนวิธีคิดจาก “ความสำเร็จเชิง ปริมาณ” สู่ “ความสำเร็จที่มีความหมายต่อชีวิตคน” เช่น แทนที่จะวัดผลเพียงจำนวนถนนที่สร้างเสร็จ หรือ ยอดการลงทุน หน่วยงานควรวัดผลต่อระดับความสุข ความพึงพอใจ และคุณภาพชีวิตของผู้ใช้บริการ เช่น โครงการปรับปรุงทางเดินเท้าในกรุงเทพฯ ได้ทดลองประเมินความรู้สึกของประชาชนก่อนและหลังปรับปรุง ผ่านแบบสอบถาม พบว่าอัตราความพึงพอใจและความรู้สึกปลอดภัยเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การประเมิน ลักษณะนี้สะท้อนค่านิยมไทยในยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับ “คุณค่าของคน” และ “การพัฒนาเพื่อความ อยู่ดีมีสุขร่วมกัน” มากกว่าการแข่งขันทางตัวเลขเพียงอย่างเดียว หากทุกหน่วยงานรัฐสามารถยกระดับ มุมมองเช่นนี้ จะช่วยเปลี่ยนระบบราชการไทยให้เป็นกลไกที่มุ่งเน้น “คุณภาพชีวิต” เป็นศูนย์กลางของการ พัฒนาอย่างแท้จริง

1.5.2 ปรับงบประมาณรัฐให้เน้นลงทุนด้านสังคมมากขึ้น

งบประมาณภาครัฐเป็นเครื่องมือสำคัญที่สะท้อนแนวคิดทางเศรษฐกิจ หากต้องการสร้างระบบ เศรษฐกิจที่คำนึงถึงคุณภาพชีวิต รัฐบาลควรจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ในด้านการศึกษา สาธารณสุข และโอกาสในการดำรงชีวิตที่มั่นคง เช่น เพิ่มงบสนับสนุนโรงเรียนในพื้นที่ ห่างไกล สนับสนุนบุคลากรทางการแพทย์ในชนบท หรือจัดสวัสดิการพื้นฐานที่เข้าถึงได้โดยไม่สร้างภาระทาง เศรษฐกิจมากเกินไป การลงทุนเช่นนี้ไม่เพียงช่วยลดความเหลื่อมล้ำ แต่ยังสร้างรากฐานของสังคมที่เข้มแข็ง ซึ่งจะส่งผลกลับไปยังระบบเศรษฐกิจในระยะยาวอย่างมีเสถียรภาพ รัฐบาลยังสามารถใช้แนวทาง “งบประมาณตามคุณค่าทางสังคม” (Social Value Budgeting) ที่ให้ความสำคัญกับผลกระทบเชิงคุณภาพ

เช่น ความสุขของผู้รับบริการหรือความเป็นธรรมทางสังคม หากประเทศไทยสามารถปรับโครงสร้างงบประมาณเพื่อยุติการลงทุนในคุณภาพชีวิตมากขึ้น จะเป็นก้าวสำคัญในการสร้างเศรษฐกิจที่เติบโตไปพร้อมกับประชาชนอย่างแท้จริง

1) การลงทุนด้านการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลเพื่อความเท่าเทียมทางโอกาส: การจัดสรรงบประมาณเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่ห่างไกล เป็นวิธีการที่สะท้อนความเป็นธรรมทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรม เช่น การเพิ่มงบสำหรับสร้างห้องเรียนดิจิทัลในโรงเรียนชายขอบ การจัดหาครูอัตราจ้างในวิชาขาดแคลน หรือการให้ทุนการศึกษาสำหรับเด็กยากจนโดยไม่ต้องใช้หนี้สิน ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือโครงการ “ครูอาสาพัฒนาถิ่น” ที่ใช้เงินสนับสนุนจากรัฐในการส่งครูรุ่นใหม่เข้าไปสอนวิชาดิจิทัลและความรู้พื้นฐานในจังหวัดแม่ฮ่องสอน ทำให้นักเรียนเข้าถึงโอกาสการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกับเด็กในเมือง คำนิยมไทยเรื่อง “การให้โอกาสผู้ด้อยโอกาส” และ “การศึกษาเพื่อการพัฒนาชีวิต” ถูกสะท้อนผ่านการใช้งบประมาณเชิงคุณค่าอย่างชัดเจน การลงทุนด้านการศึกษาจึงไม่ใช่แค่ค่าใช้จ่าย แต่คือการวางรากฐานสู่สังคมที่พัฒนาอย่างยั่งยืน และลดความเหลื่อมล้ำอย่างแท้จริงในระยะยาว

2) การสนับสนุนระบบสาธารณสุขเพื่อสร้างสุขภาพที่เข้าถึงได้ทุกคน: การจัดสรรงบประมาณให้กับระบบสาธารณสุขในชนบทเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานที่มีคุณภาพ โดยไม่ต้องแบกรับภาระค่าใช้จ่ายที่เกินกำลัง เช่น การสนับสนุนหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ การเพิ่มอัตราค่าจ้างเจ้าหน้าที่ในโรงพยาบาลชุมชน หรือการติดตั้งเครื่องมือแพทย์ที่จำเป็นในโรงพยาบาลตำบล ตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จคือโครงการ “หมอถึงบ้าน” ของอำเภอบางระกำ จังหวัดพิษณุโลก ที่รัฐจัดงบประมาณสนับสนุนให้เจ้าหน้าที่สาธารณสุขสามารถออกเยี่ยมผู้สูงอายุและผู้ป่วยติดเตียงถึงบ้าน ซึ่งช่วยลดการเดินทางและเพิ่มความมั่นใจในการเข้าถึงการรักษา แนวทางนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “ความห่วงใยกันในชุมชน” และ “การดูแลผู้สูงวัยอย่างมีศักดิ์ศรี” การลงทุนด้านสุขภาพไม่เพียงแต่ช่วยลดภาระของครอบครัว แต่ยังส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนในวงกว้าง และเสริมสร้างสังคมที่เข้มแข็งและสมานฉันท์

3) การจัดสรรงบประมาณเพื่อสวัสดิการพื้นฐานอย่างยั่งยืนและไม่เลือกปฏิบัติ: สวัสดิการที่รัฐจัดให้ประชาชนควรครอบคลุมทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง เช่น ผู้มีรายได้น้อย ผู้พิการ และแรงงานนอกระบบ การใช้งบประมาณเพื่อจัดบริการขั้นพื้นฐานฟรี เช่น รถรับส่งผู้พิการ บัตรรักษาโรคเรื้อรังฟรี หรือเงินอุดหนุนเลี้ยงดูเด็กแรกเกิดแบบต่อเนื่อง ช่วยลดความเหลื่อมล้ำและสร้างความมั่นคงให้กับชีวิตของคนกลุ่มนี้ ตัวอย่างเช่น เทศบาลนครขอนแก่นจัดตั้งกองทุน “แม่และเด็กเข้มแข็ง” โดยใช้งบเทศบาลให้เงินช่วยเหลือครอบครัวที่มีเด็กเล็กจนถึง 6 ขวบ โดยไม่พิจารณาเฉพาะรายได้ แต่ดูความจำเป็นจริง ซึ่งช่วยให้เด็กในครอบครัวยากจนมีโภชนาการและการศึกษาเบื้องต้นดีขึ้น คำนิยมไทยเรื่อง “เมตตากรุณา” และ “ไม่ทิ้งใครไว้ข้างหลัง” ได้รับการขับเคลื่อนผ่านการใช้จ่ายที่มีเป้าหมายชัดเจน การวางงบประมาณที่ยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลางเช่นนี้ จะนำไปสู่ระบบเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตพร้อมกับคุณภาพชีวิตที่ดีของประชาชนโดยรวม

1.5.3 สนับสนุนธุรกิจที่มีเป้าหมายเพื่อสังคม (Social Purpose)

ภาคธุรกิจควรเปลี่ยนจากการมุ่งแสวงหากำไรเพียงอย่างเดียว มาเป็นการดำเนินธุรกิจที่ตอบโจทย์สังคมด้วย เช่น การจ้างงานในชุมชน การผลิตสินค้าอย่างรับผิดชอบต่อสังคม และการตั้งราคาที่เป็นธรรม แนวทางนี้เรียกว่า “ธุรกิจที่มีเป้าหมายเพื่อสังคม” หรือ Social Purpose Business ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับ

คุณภาพชีวิตของผู้เกี่ยวข้อง แต่ยังสร้างความยั่งยืนให้กับองค์กรในระยะยาว เช่น ธุรกิจที่ใช้วัสดุรีไซเคิล หรือร้านอาหารที่รับพนักงานจากกลุ่มเปราะบาง ธุรกิจลักษณะนี้ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในระดับโลก และสามารถนำมาปรับใช้กับบริบทของไทยได้อย่างเหมาะสม รัฐบาลสามารถสนับสนุนได้โดยการให้สิทธิประโยชน์ด้านภาษี การจัดซื้อจัดจ้างจากกิจการเพื่อสังคม หรือการสร้างเครือข่ายธุรกิจสีเขียวร่วมกับภาคเอกชน หากภาคธุรกิจไทยหันมาให้ความสำคัญกับเป้าหมายทางสังคมมากขึ้น จะเกิดความสัมพันธ์ระหว่างผลประโยชน์กับความสุขของคนในสังคม และสร้างระบบเศรษฐกิจที่เติบโตไปพร้อมกับคุณค่าของมนุษย์

1) การส่งเสริมธุรกิจที่สร้างงานให้กับกลุ่มเปราะบางในสังคม: ธุรกิจที่มีเป้าหมายเพื่อสังคม ควรเน้นการสร้างโอกาสให้กับผู้ที่ขาดโอกาส เช่น ผู้สูงอายุ ผู้พิการ หรือผู้เคยผ่านกระบวนการยุติธรรม ให้สามารถมีงานทำอย่างมีศักดิ์ศรี ตัวอย่างเช่น ร้านกาแฟ “ยิ้มสู้คาเฟ่” ที่เปิดโอกาสให้ผู้พิการทางการได้ยินเข้าทำงานในทุกตำแหน่ง โดยให้พนักงานฝึกทักษะอาชีพและมีรายได้ประจำ ซึ่งได้รับความสนใจจากทั้งลูกค้าในประเทศและต่างชาติ แนวทางนี้ไม่เพียงแต่ช่วยผู้เปราะบางเท่านั้น แต่ยังสะท้อนค่านิยมไทยเรื่อง “เมตตาเห็นอกเห็นใจ” และ “การให้โอกาสแก่ทุกคนอย่างเท่าเทียม” การที่ธุรกิจให้ความสำคัญกับการจ้างงานกลุ่มเปราะบางยังช่วยลดภาระของรัฐด้านสวัสดิการ และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรในระยะยาว ซึ่งถือเป็นรากฐานของเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและเป็นธรรมในยุคปัจจุบัน

2) การดำเนินธุรกิจด้วยความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม: หนึ่งในแนวทางสำคัญของธุรกิจที่มีเป้าหมายเพื่อสังคม คือการผลิตและให้บริการโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและชุมชนอย่างจริงจัง เช่น การใช้วัสดุรีไซเคิล การลดการใช้พลังงาน และการสร้างห่วงโซ่อุปทานที่เป็นธรรม ตัวอย่างคือ “แบรนด์ถุงผ้าเบญจรงค์” จากชุมชนในจังหวัดราชบุรี ซึ่งใช้ผ้าฝ้ายเก่าและลายไทยโบราณมาผลิตเป็นสินค้าใหม่ โดยจ้างแม่บ้านท้องถิ่นตัดเย็บ และออกแบบร่วมกับนักออกแบบรุ่นใหม่ สินค้าเหล่านี้ไม่เพียงลดขยะ แต่ยังเชื่อมโยงกับรากวัฒนธรรมไทยอีกด้วย แนวทางนี้สะท้อนค่านิยมไทยเรื่อง “ความพอเพียง” และ “การใช้ทรัพยากรอย่างรู้คุณค่า” ได้อย่างชัดเจน เมื่อธุรกิจให้ความสำคัญกับความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม ก็จะได้รับการยอมรับจากผู้บริโภคยุคใหม่ที่ใส่ใจคุณค่าร่วม ทำให้เกิดความยั่งยืนทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ

3) การสนับสนุนจากภาครัฐเพื่อสร้างระบบนิเวศธุรกิจเพื่อสังคม: ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนธุรกิจที่มีเป้าหมายเพื่อสังคม ด้วยการสร้างระบบนิเวศที่เอื้อต่อการเติบโต เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี การจัดซื้อจัดจ้างจากกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) หรือการจัดเวทีเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างธุรกิจขนาดเล็กกับองค์กรขนาดใหญ่ ตัวอย่างเช่น โครงการ “ตลาดนัดธุรกิจสีเขียว” ที่กระทรวงพาณิชย์ร่วมมือกับภาคเอกชนในการเปิดพื้นที่ให้กิจการเพื่อสังคมและชุมชนได้นำสินค้าออกจำหน่าย ทั้งยังมีระบบรับรอง “ธุรกิจสีเขียว” ซึ่งช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือและยอดขาย แนวทางนี้สอดคล้องกับค่านิยมไทยเรื่อง “การร่วมมือกันเพื่อส่วนรวม” และ “การพัฒนาอย่างมีจริยธรรม” หากภาครัฐสามารถส่งเสริมธุรกิจเพื่อสังคมในเชิงนโยบายอย่างต่อเนื่อง ก็จะเกิดระบบเศรษฐกิจที่คำนึงถึงความสุขของคนและชุมชน มากกว่ากำไรเพียงอย่างเดียว และยกระดับความยั่งยืนของประเทศในทุกมิติ

1.5.4 ยกระดับการเข้าถึงบริการพื้นฐานอย่างเท่าเทียม